

ΤΟ ΠΑΛΤΟ , ΕΡΗΚΙΑΣ , ΑΘΗΝΑ
[1342]

ΣΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ τών... Όχι, ἄς μὴν τ' ὀνομάσου-
με καλύτερα τὸ ὑπουργεῖο. Δὲν ὑπάρχουν στὸν κόσμον πῶς
εὐθικτοὶ ἄνθρωποι ἀπὸ τοὺς κρατικούς λειτουργούς, τοὺς
ἀξιωματικούς, τοὺς ὑπαλλήλους ποὺ ὑπηρετοῦν στὰ γρα-
φεῖα, καὶ δσοὺς ἔχουν, τέλος πάντων, μιὰ θέση. Σήμερα
ὁ κάθε ἰδιώτης πιστεύει πὼς ἂν θίξεις τὴ θέση του, θί-
γεται ὅλη ἡ κοινωνία. Τελευταῖον, ὅπως ἄκουσα, ὁ ἀστυ-
νόμος δὲν ξέρω κι' ἐγὼ ποιὸς πόλης, ἔγραψε χωρὶς πε-
ριστροφές σὲ μιὰν αἴτηση πὼς χάνεται ὁ σεβασμὸς τῶν
νόμων καὶ πὼς τὸ ἱερὸ ὄνομά του προφέρεται «ἐπὶ μα-
ταίῳ». Καὶ «πρὸς ὑποστήριξιν τῶν λεγομένων του», ἔ-
στειλε μαζί μὲ τὴν αἴτηση ἓνα χοντρὸ μυθιστόρημα ὀ-
που, κάθε δέκα σελίδες, παρουσιαζόταν ἓνας ἀστυνόμος,
ποὺ μερικὲς φορές βρισκόταν καὶ σὲ κατάσταση ἐκδη-
λης μέθης. Ἔτσι, γιὰ νὰ μὴ δυσανεστήσουμε κανένα, ἄς
ὀνομάσουμε τὸ ὑπουργεῖο ποὺ ἔχουμε ὑπ' ὄψη μας, ἀπλά,
κάποιο ὑπουργεῖο.

Ἦταν, λοιπὸν, σὲ κάποιο ὑπουργεῖο ἓνας ὑπάλληλος.
Αὐτὸς ὁ ὑπάλληλος καθόλου δὲν ξέφευγε ἀπὸ τὸ συνη-
θισμένο : κοντούλης, ἀδυνατούλης, κοκκινομάλλης, ἦταν
μαζὶ καὶ κοντόφθαλμος κι' εἶχε μέτωπο φαλακρὸ, κάθε-
τες ρυτίδες στὰ μάγουλα κι' ἓνα χρῶμα σὰν αὐτὸ ποὺ
χαρακτηρίζει δσοὺς πάσχουν ἀπὸ αἱμορροΐδες. Τί τὰ θέ-
λετε ; Φταῖει τὸ κλίμα τῆς Πετρούπολης ! Ὅσο γιὰ τὸ
βαθμὸ¹ (γιατὶ στὴ χώρα μὴς πάντα ἀπ' αὐτὸν πρέκει ν' ἀρ-

1. (Σ. τ. Μ.). Στὴν τσαρική Ρωσία ἴσχυε, καθιερωμένη ἀπὸ
τὸν Μεγάλον Πέτρον, μιὰ πολιτικὴ ἱεραρχία ποὺ οἱ βαθμοὶ τῆς ἀν-
ταποκρίνονταν σ' ἐκείνους τῆς στρατιωτικῆς. Οἱ βαθμοὶ αὐτοὶ ἦταν :
1. Καγκελάριος (=στρατάρχης). 2. Ἐνεργὸς μυστικοσύμβουλος
(=στρατηγός). 3. Μυστικοσύμβουλος (=ἀντιστράτηγος). 4. Ἐ-

χιζουμε), ήταν δ' αιώσιος επίτιμος σύμβουλος που τόσο γενναϊόδωρα τὸν ἔχουν σαρκάσει πολλοὶ ἀπὸ κείνους τοὺς συγγραφεῖς που ἔχουν τὴν ἐπαινετὴ συνήθεια νὰ τὰ βάζουν μὲ τοὺς ἀνθρώπους που δὲ μποροῦν νὰ δείξουν τὰ νύχια τους. Τὸν λέγανε Μπασμάτσιν, ἐπώνυμο που προέρχεται, ὅπως εἶναι φανερό, ἀπὸ τὴ λέξη «μπασμάκ», που θὰ πεῖ τσόκαρο· ἀπὸ ποῦ βγήκε ὁμως τὸ ἐπώνυμο, δὲν ξέρουμε. Ὁ πατέρας, ὁ παππούς, ἀκόμα κι' ὁ γαμπρός, ὅλοι οἱ συγγενεῖς τοῦ Μπασμάτσιν, χωρὶς ἐξαίρεση, φοροῦσαν μπόττες που τις σόλιαζαν δυὸ ἢ τρεῖς φορές τὸ χρόνο. Τὸ μικρὸ του ὄνομα ἦταν Ἀκάκι Ἀκάκιεβιτς. Ἴσως οἱ ἀναγνώστες μου θὰ βροῦν παράδοξη καὶ ἐξεζητημένη αὐτὴ τὴν ὀνομασίαν. Τοὺς διαβεβαιώνω πὼς δὲν εἶναι καθόλου ἔτσι καὶ πὼς ὀρισμένες περιστάσεις ἐμπόδισαν νὰ τοῦ δοθεῖ κάποια ἄλλη. Νὰ πὼς ἔγιναν τὰ πράγματα : ὁ Ἀκάκι Ἀκάκιεβιτς γεννήθηκε μίαν εἰκοστὴ τρίτη Μαρτίου, ἂν καλοθυμᾶμαι, μὲ τὸ πείσιμο τῆς νύχτας. Ἡ καὶ μὲν ἡ μάνα του, γυναίκα κρατικοῦ ὑπαλλήλου, καθ' ὅλα ἀξιοσέβηστον, βάλθηκε νὰ παιδεύει τὸ μυαλό της γιὰ τὸ πὼς θὰ τὸν βαφτίσει. Ἦταν ἀκόμα ξαπλωμένη στὸ κρεβάτι της, ἀντίκρου στὴν πόρτα, κι' εἶχε στὰ δεξιὰ της τὸν νουνὸ Ἰβάν Ἰβάνοβιτς Ἰερόσκιν, ἕναν ἐξαιρετὸ ἄνθρωπο, προϊστάμενο γραφείου στὴ Γερουσία, καὶ τὴ νουκά Ἰρίνα Σεμιόνοβα Μπιελομπριούσκωφ, γυναίκα συνταξιούχου ἀστυνομικοῦ, προικισμένη μὲ σπάνιες ἀρετές. Πρότειναν στὴ λεχώνα, γιὰ νὰ διαλέξει, τρία ὀνόματα : Μωύσέως, Σωσίου καὶ Κοσδαζάτου μαρ-

νεργὸς κρατικὸς σύμβουλος, καὶ 5. Κρατικὸς σύμβουλος (=ὑποστράτηγος). 6. Ὑπουργικὸς σύμβουλος (=συνταγματάρχης). 7. Αὐλικὸς σύμβουλος (=ἀντισυνταγματάρχης). 8. Ὑπουργικὸς πᾶρεδρος (=ταγματάρχης). 9. Ἐπίτιμος σύμβουλος (=λοχαγός). 10. Ὑπουργικὸς γραμματέας, καὶ 11. Γραμματέας ναυτικῶν κατασκευῶν (=ὑπολοχαγός). 12. Κυβερνητικὸς γραμματέας (=ἀνθυπολοχαγός). 13. Πρωτοκολλητῆς Γερουσίας. 14. Πρωτοκαλλητῆς ὑπουργείου.

τύρων. «Διαόλου ὀνόματα !» εἶπε ἐκείνη μέσα της. «Δὲν τὰ θέλω». Γιὰ νὰ μὴν τὴ στενοχωρήσουν, ἀνοιξαν σ' ἄλλη σελίδα τὸν καζαμία καὶ πάλι παρουσιάστηκαν τρία ὀνόματα : Τριφυλλίου, Δουλά καὶ Βαραχίσου. «Μὰ αὐτὸ εἶναι σωστὴ τιμωρία ἀπὸ τὸ Θεό», φώναξε ἡ καλὴ γυναίκα : ὄλο ἀπίθανα ὀνόματα. Ποτέ μου δὲν ξανάκουσα τέτοια ! Τέλος πάντων, Βαραδάτης ἢ Βαρούχ, κάτι πάει κι' ἔρχεται· ἀλλὰ Τριφύλλιος καὶ Βαράχισος !» Γύρισαν πάλι σελίδα κι' ἔπεσαν στὸν Πανσίκικον καὶ τὸν Βακτισώην. «Λοιπὸν ! εἶπε ἡ λεχώνα, τὸ βλέπετε πὼς μᾶς κυνηγᾶει κακοτυχία· ἀφοῦ εἶναι ἔτσι, καλύτερα νὰ τοῦ δώσουμε τ' ὄνομα τοῦ πατέρα του. Ὁ πατέρας λεγόταν Ἀκάκιος· ἂς ὀνομαστεῖ κι' ὁ γιὸς Ἀκάκιος». Νὰ γιὰ ποιὸ λόγο ὁ ἥρωὸς μας εἶχε ὄνομα Ἀκάκι Ἀκάκιεβιτς. Βάφτισαν τὸ παιδί, που ἔβαλε τὰ κλύματα καὶ τὰ ξεφωνητὰ σὰ νὰ προμάντευε πὼς θὰ γινόταν μιά μέρα ἐπίτιμος σύμβουλος. Ἔτσι ἔγιναν τὰ πράγματα. Δώσαμε αὐτὲς τις λεπτομέρειες γιὰ νὰ μπορέσει νὰ πεισθεῖ ὁ ἀναγνώστης πὼς ἡ ἀνάγκη καὶ μόνον ὑπαγόρευσε αὐτὴ τὴν ὀνομασίαν.

Κανεὶς δὲ θυμόταν σὲ ποιά ἐποχὴ εἶχε μπεῖ στὸ ὑπουργεῖο ὁ Ἀκάκι Ἀκάκιεβιτς καὶ ποιὸς τὸν εἶχε συστήσει. Ὅσο καὶ ν' ἄλλαζαν οἱ διευθυντὲς, οἱ τμηματάρχες, οἱ προϊστάμενοι, αὐτὸν τὸν ἔβλεπες πάντα καθισμένο στὴν ἴδια θέση, στὴν ἴδια στάση, ἀπασχολημένο στὴν ἴδια δουλειὰ τοῦ διεκπεραιωτῆ, ἔτσι που ἀργότερα μερικοὶ εἶπαν πὼς εἶχε ἔρθει στὸν κόσμον μὲ στολὴ καὶ μὲ φαλάκρα. Κανεὶς δὲν τὸν εἶχε σὲ ὑπόληψη. Οἱ κλητῆρις ὄχι μόνον δὲ σηκώνονταν ὅταν περνοῦσε, μὰ καὶ δὲν ἔδιναν περισσότερη προσοχὴ στὸν ἔρχομό του ἀπ' ὅση στὸ πέταγμα μιᾶς μυίγας. Οἱ ἀνώτεροί του τὸν μεταχειρίζονταν μὲ δεσποτικὴ ψυχρότητα. Ὁ πρῶτος τυχὸν ὑποπροϊστάμενος τοῦ πετοῦσε χαρτιὰ κάτω ἀπὸ τὴ μύτη, χωρὶς κανὲν νὰ μπαίνει στὸν κόπο νὰ

115
λέει : «Ευαρεστηθείτε παρακαλῶ νὰ ἀντιγράψετε αὐτὸ» ἢ «Ὅριστε ἕνας ἐξαιρετικὰ ἐνδιαφέρων φάκελλος», ὅπως συνηθίζεται ἀνάμεσα σὲ γραφειοκράτες μὲ καλὴ ἀνατροφή. Χωρὶς νὰ γυρίζει νὰ κοιτάξει ἐκεῖνον πού τοῦ ἐπέβαλλε αὐτὴ τὴ δουλειά, χωρὶς ν' ἀσχολιέται ἂν ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ τοῦ τὴν ἐπιβάλλει, ὁ Ἄκάκι Ἄκάκιεβιτς ἐξέταζε μιὰ στιγμή τὸ ἔγγραφο κι' ὕστερα στρωνόταν νὰ τ' ἀντιγράψει. Οἱ νεαροὶ συνάδελφοὶ τοῦ ἐξαντλοῦσαν ἀπάνω του ὅλο τὸ ἀπόθεμα ἀπὸ χωρατὰ πού συνηθίζονται στὰ γραφεῖα. Διηγούνταν μπροστά του κάθε λογῆς ἱστοριοῦλες πού ἐφευρίσκανε γιὰ λογαριασμό του· λέγανε πὼς τοῦ ἔκανε νάζια ἢ σπιτονοικοκυρά του, μιὰ γιὰ ἑβδομῆντα χρόνων καὶ τὸν ρωτοῦσαν πότε θὰ τὴν παντρευτεῖ· τοῦ ἔριχναν στὸ κεφάλι ψιλοκομμένο χαρτί καὶ φώναζαν «χιόνι, χιόνι!» Ὁμως ὁ Ἄκάκι Ἄκάκιεβιτς ἔμενε ἀτάραχος. Λὲς καὶ καγεὶς δὲ βρισκόταν μπροστά του. Δὲν ἔφηνε νὰ τὸν ἀποσπάσουν ἀπὸ τὴ δουλειά του κι' ὄλες αὐτὲς οἱ ἐνοχλήσεις δὲν τὸν παρέσυραν νὰ κάνει οὔτε ἕνα λάθος. Ἄν τὰ πειράγματα ξεπερνοῦσαν τὰ ὄρια, ἂν κανεὶς τοῦ ἐσπρωχνε τὸν ἀγκῶνα καὶ τὸν ἀποτραβοῦσε ἀπὸ τὴν ἐργασία του, ἔλεγε μόνο :

— Ἀφήστε με, λοιπὸν ! Τί σᾶς ἔκανα ;

Εἶχαν κάτι παράξενο αὐτὰ τὰ λόγια. Τὰ πρόφερε τόσο λυπητερά ὥστε, μιὰ φορά, ἕνας νέος πού εἶχε μπεῖ πρόσφατα στὸ ὑπουργεῖο καὶ εἶχε νομίσει καλὸ νὰ μιμηθεῖ τοὺς συναδέλφους του καὶ νὰ κοροιδέψει τὸν ἄνθρωπο, κόπηκε ξαφνικὰ σὰν νὰ τὸν χτύπησαν κατάκαρδα. Ἄπὸ τότε ὁ κόσμος πῆρε καινούργια ὄψη στὰ μάτια του· σὰν μιὰ ὑπερφυσικὴ δύναμη νὰ τὸν ἀποτράβηξε ἀπὸ τοὺς συναδέλφους του, πού τοὺς εἶχε θεωρήσει στὴν ἀρχὴ γιὰ ἄνθρώπους μὲ καλὴν ἀνατροφή. Καὶ πολὺ, πολὺν καιρὸ ἀργότερα, στὶς πιὸ χαρούμενες στιγμὲς του, ξανάβλεπε τὸν ὑπαλληλᾶκο μὲ τὸ φαλακρὸ μέτωπο κι'

ἄκουγε τὰ σπαρακτικὰ λόγια του : «Ἀφήστε με, λοιπὸν ! Τί σᾶς ἔκανα ;» Μέσα στὰ πονεμένα αὐτὰ λόγια ἀντηχοῦσαν ἄλλα : «Εἶμαι ἀδερφός σου !» Τότε ὁ δύστηχος νέος σκέπαζε τὸ πρόσωπό του καὶ πολλές φορές στὸ διάστημα τῆς ζωῆς του ἀνατρίχιασε βλέποντας πόσην ἀπανθρωπία κλείνει μέσα του ὁ ἄνθρωπος, διαπιστώνοντας τί χυδαῖα ἀγριότητα κρύβεται κάτω ἀπὸ τοὺς εὐγενικοὺς τρόπους, ἀκόμα, ὦ Θεέ μου, καὶ ἐκείνων πού ὁ κόσμος τοὺς θεωρεῖ γιὰ ἐντιμοὺς ἄνθρώπους...

Δύσκολα θὰ ἐβρίσκε κανεὶς ὑπάλληλο τόσο βαθειὰ προσηλωμένο στὴ δουλειά του, σὰν τὸν Ἄκάκι Ἄκάκιεβιτς. Ἀφοσιωνόταν σ' αὐτὴν μὲ ζήλο· ὄχι, ἔτσι νὰ τὸ ποῦμε εἶναι λίγο : ἀφοσιωνόταν μ' ἔρωτα. Αὐτὴ ἡ αἰώνια ἀντιγραφή τοῦ φαινόταν ἕνας πάντα ἔλκυστικός, πάντα ἀλλοιώτικος, πάντα καινούργιος κόσμος. Ἡ εὐχαρίστηση πού ἀντλοῦσε ἀπ' αὐτὴν καθρεφτιζόταν στὸ πρόσωπό του· δταν ἔφτανε σὲ μερικὰ γράμματα πού ἦταν τὰ πιὸ εὐνοημένα του, δὲν κρατιόταν πιὰ ἀπὸ τὴ χαρὰ του, χαμογελοῦσε, χτυποῦσε τὰ μάτια, σάλευε τὰ χεῖλια του, σὰν γιὰ νὰ βοηθηθεῖ στὴν προσπάθεια του. Μποροῦσε ἔτσι νὰ διαβάσει κανεὶς στὸ πρόσωπό του τὰ γράμματα πού χάραζε ἡ πέννα του. Ἄν ἀνταμείβανε ἄξια τὸ ζήλο του, θὰ εἶχε φτάσει ἀσφαλῶς, μ' ὅλο πού αὐτὸ θὰ τοῦ προξενόσε ἐκπληξη, στὸν τίτλο τοῦ Κρατικοῦ Συμβούλου· ὅμως τὸ μόνο πού εἶχε κερδίσει, γιὰ νὰ μιλήσουμε κι' ἐμεῖς ὅπως οἱ χωρατατζήδες συνάδελφοί του, ἦταν ζερό - ζερό στὴ μπουτονιέρα καὶ αἰμορροΐδες στὰ πισινά του. Πάντως θὰ ὑπερβάλλαμε ἂν ὑποστηρίζαμε ὅτι ποτὲ δὲν τοῦ ἔδειξαν ἐκτίμηση. Ἐπιθυμώντας ν' ἀνταμείψει τὴν μακρόχρονη ὑπηρεσία του ἕνας διευθυντής, καλὸς ἄνθρωπος, τοῦ ἐμπιστεύθηκε μιὰν ὥρα μιὰ δουλειὰ περισσότερο σημαντικὴ ἀπὸ τίς συνηθισμένες ἀντιγραφές του. Ἐπρεπε νὰ βγάλει ἀπὸ ἕνα μὲ ἀκρίβεια συνταγμένο ὑπόμνημα μιὰ ἀναφορά, πού προοριζόταν γιὰ

κάποιαν άλλη ὑπηρεσία : ὅλη κι' ὅλη ἡ δουλειά ἦταν ν' ἀλλάξει τὸ γενικὸ τίτλο καὶ νὰ μεταφέρει μερικά ρήματα ἀπὸ τὸ πρῶτο στὸ τρίτο πρόσωπο. Τὸ ἔργο αὐτὸ φάνηκε τόσο δύσκολο στὸν Ἀκάκι Ἀκάκιεβιτς, πού ὁ δυστυχισμένος ἔτριψε τὸ μέτωπό του καταϊδρωμένος καὶ στὸ τέλος εἶπε :

— Ὅχι, νὰ χαρεῖτε, δώστε μου κάτι ν' ἀντιγράψω.

Ἀπὸ τότε τὸν ὄφησαν στὴν ἀντιγραφή του, πού ἐξω ἀπ' αὐτὴν δὲ φαινόταν νὰ ὑπάρχει τίποτ' ἄλλο γιὰ κείνον στὸν κόσμο. Δὲν ἀσχολιόταν καθόλου μὲ τὸ ντύσιμό του : τὸ σακκάκι τῆς στολῆς του εἶχε ἀλλάξει χρῶμα κι' ἀπὸ πράσινο εἶχε γίνει κεραμιδί. Φοροῦσε ἓνα στενὸ, χαμηλὸ κολλάρο πού, καθὼς ἔβγαινε ἀπ' αὐτό, ὁ λαιμός του, ἂν καὶ κοντός, ἔμοιαζε ἐξαιρετικὰ μακρὺς, ὅπως ἐκείνων τῶν γύψινων γάτων μὲ τὸ ταλαντευόμενο κεφάλι, πού σηκώνουν ντουζίνες στὰ κεφάλια τους ὑποτιθέμενοι «ξένοι» γυρολόγοι, γεννήματα καὶ θρέμματα τῆς Πετρούπολης. Πάντα ἔπρεπε κάποια κλωστή, ξυλαράκι, ἄχυρο νὰ βρῆσκει γαντζωμένο στὸ σακκάκι του· καὶ σὰ νὰ μὴν ἔφτανε αὐτό, εἶχε τὴ μοναδικὴ τέχνη νὰ περνάει κάτω ἀπὸ ἓνα παράθυρο ἀκριβῶς τὴ στιγμή πού πετοῦσαν στὸ δρόμο κάθε εἶδους σκουπίδια : ἔτσι τὸ καπέλλο του ἦταν πάντα γαρνιρισμένο μὲ πεπονόφλουδες, καρπουζόφλουδες κι' ἄλλες βρωμιές τέτοιου εἶδους. Οὔτε μιὰ φορά στὴ ζωὴ του δὲν ἔδωσε προσοχὴ στὸ καθημερινὸ θέαμα τοῦ δρόμου, θέαμα πού οἱ νεαροὶ ὑπάλληλοι τοῦ ἀφιερώνουν τόσο προσεκτικὰ βλέμματα, σὲ σημεῖο πού φτάνουν νὰ διακρίνουν στὸ ἀντικρινὸ πεζοδρόμιο τὸ σκίσιμο ἑνὸς παπουτσιοῦ, πρᾶγμα πού τοὺς κάνει — ὅλους τὸ ἴδιο — νὰ χαμογελοῦν μὲ νωχελικὴ περιφρόνηση. Ἄν ὑποτεθεῖ πῶς ὁ Ἀκάκι Ἀκάκιεβιτς ἔριχνε τὰ μάτια του σὲ κάποιο ἀντικείμενο, θὰ ἔπρεπε νὰ βλέπει γραμμὲς χαραγμένες μὲ τὸ ὄρατο, καθαρὸ καὶ ἄνετο γράψιμό του στὴν ἐπιφάνειά του. Ἄν κανένα ἄλογο ἔρχόταν ξαφνικὰ κι' ἀ-

κουμποῦσε τὴ μύτη του στὸν ὤμο του καὶ τοῦ φυσοῦσε σωστὸ σίφουνα στὸ λαιμό του, παραδεχόταν ἐπὶ τέλους πῶς βρισκόταν στὴ μέση τοῦ δρόμου κι' ὄχι στὴ μέση κάποιας γρυμμῆς νὸς ἐγγράφου. Ὄταν γύριζε σπίτι του, καθόταν ἀμέσως στὸ τραπεζι κι' ἔτρωγε ἀρπαχτὰ τὴ λαχανόσουπά του, μαζί μ' ἓνα κομμάτι βωδινὸ μὲ κρεμμύδια· καταβρόχιζε αὐτὸ τὸ ἀνακάτεμα χωρὶς νὰ πολυδίγει σημασία στὴ γεύση, μαζί μὲ τὶς μυῖνες κι' ὅλα τὰ συμπληρωματικὰ γαρνιρίσματα πού εὐδοκοῦσε ὁ καλὸς Θεὸς νὰ προσθέτει, ἀνάλογα μὲ τὴν ἐποχὴ. Ὄταν καταλάβαινε καλογεμισμένο τὸ στομάχι του, σηκωνόταν, ἔβγαζε ἓνα μπουκάλι μελάνι ἀπὸ ἓνα συρτάρι καὶ ἀντέγραφε ἔγγραφα πού τὰ ἔφερνε μαζί του ἀπὸ τὸ γραφεῖο. Ἄν τυχόν τοῦ ἔλειπε ἡ δουλειά, ἔκανε ἀντιγραφὲς γιὰ δικὴ του εὐχαρίστηση, προτιμώντας ἀπὸ τὰ κείμενα πού τὰ κάνει ἐνδιαφέροντα ἢ ὠραιότητα τοῦ ὕφους, τὰ γραφτὰ ἐκεῖνα πού ἀπευθύνονταν σὲ νεοδιορισμένα πρόσωπα ἢ σὲ ἀνθρώπους μ' ἀνώτερη θέση.

Ἐπάρχει μιὰ ὥρα πού ὁ μουντὸς οὐρανὸς τῆς Πετρούπολης σκοτεινιάζει ὀλότελα, πού τὸ γραφειοκρατικὸ συνάφι, ἀφοῦ πιά ἔχει δειπνήσει — καθένας κατὰ τὰ μέσα του ἢ τὴν ἔμπνευσή του — νοιώθει τέλος ἀναπαυμένο ἀπὸ τὴν κούραση τοῦ γραφείου, τὰ τριζύματα τῆς πέννας, τὰ πηγαίνελα, τὶς βιαστικὲς δουλειές, ὅλους τοὺς μόχθους πού ἐπιβάλλει στὸν ἑαυτό του ἓνας ἀκούραστος δουλευτῆς, καμμιά φορά χωρὶς ἀνάγκη· σπεύδει τότε ν' ἀφιερῶσει στὴ διασκέδαση τὸ ὑπόλοιπο τῆς ἡμέρας. Οἱ πιὸ ζωηροὶ πηγαίνουν στὸ θέατρο· ἄλλος βγαίνει στὸ δρόμο γιὰ νὰ δεῖ καὶ νὰ θαυμάσει ὠραῖα καπέλλα· ἄλλος πηγαίνει σὲ κάποια δεξίωση γιὰ νὰ ξεφουρνίσει κοπλιμένα σὲ κάποια θελκτικὴ μικρούλα, ἀστέρι ἑνὸς μικροῦ κύκλου ὑπαλλήλων· ἄλλοι, οἱ πιὸ πολλοί, πηγαίνουν ἀπλούστατα νὰ δοῦν ἓνα συνάδελφο πού ἔχει νοικιασμένο σὲ δεῦτερο ἢ σὲ τρίτο πάτωμα ἓνα διαμερισμα-

τάκι δύο δωματίων με προθάλαμο και κουζίνα, στολισμένο με μιὰ σχετική αξίωση στη μόδα : κάποια λάμπα, ένα οποιοδήποτε μπιμπελό, αγορασμένο με μύριες θυσίες όπως βραδυνές νηστείες, στερήσεις περιπάτων κλπ. ... Αυτή την ώρα λοιπόν, που δλοι οι υπάλληλοι σκορπίζονται στις μικροσκοπικές κατοικίες των φίλων τους για να παίξουν ένα αποχαυνωτικό χουίστ κατεβάζοντας ποτήρια τσάι μαζί με μπισκότα της πεντάρας, καπνίζοντας μακρὰ τσιμπούκια κι' εξιστορώντας, καθώς μοιράζονται τὰ χαρτιά, κανένα από κείνα τὰ κουτσομπολιά της ανώτερης κοινωνίας, που χωρίς αυτά δε μπορεί να κάνει ο Ρώσος ή, μὴν έχοντας καλύτερο, αναμισσώντας την αιώνια Ιστοριούλα του φρούραρχου που ένας χωραταντζής τὸν πληροφορήσε δι κάποιος είχε κόψει τὴν οὐρά του ἀλόγου του Μεγάλου Πέτρου του Φαλκοννέ, με δυὸ λόγια, τὴν ὥρα αὐτή που ὁ καθένας γυρεύει να διασκεδάσει, μόνο ὁ 'Ακάκι 'Ακάκιεβιτς δὲν επέτρεπε καμμιὰ ξεκούραση στὸν ἑαυτό του. Κανείς δὲ θυμόταν να τὸν εἶχε δεῖ ποτέ σὲ οποιαδήποτε ἐσπερίδα. 'Αφοῦ ἔγραφε ὄσο λαχταροῦσε ἡ ψυχὴ του, ξάπλωνε στὸ κρεβάτι του χαμογελώντας ἀπὸ τὰ πρὶν με τὴ σκέψη τῆς αὐριανῆς μέρας : τί ἔγγραφα θὰ τοῦ ἐμπιστευόταν ἡ χάρη τοῦ Θεοῦ γιὰ ν' ἀντιγράψει ; 'Ετσι κυλοῦσε εἰρηνικὰ ἡ ζωὴ ἑνὸς ἀνθρώπου πού, με τετρακόσια ρούβλια μισθό, δὲν εδειχνε δυσαρεστημένος γιὰ τὴν τύχη του' και ἀσφαλῶς θὰ ἔφτανε ἔτσι στὰ βαθειὰ γερατειὰ ἂν, σ' αὐτὸ τὸν ταπεινὸ κόσμιο, κάθε λογῆς συμφορὲς δὲν καταδοκοῦσαν τοὺς ἐπίτιμους συμβούλους, ὅπως και τοὺς μυστικοσυμβούλους, τοὺς ἐπίτιμους μυστικοσυμβούλους, τοὺς αὐλικούς συμβούλους, κλπ. . . , τέλος πάντων ὅλους τοὺς οποιασδήποτε ὀλκῆς συμβούλους, ἀκόμα κι' ἐκείνους πού δὲ δίνουν ἢ δὲ γυρεύουν ποτέ συμβουλὴ ἀπὸ κανένα.

'Ενας ἰσχυρὸς ἐχθρὸς παραμονεύει στὴν Πετροῦπολη τοὺς ἀνθρώπους πού παίρνουν τετρακόσια ρούβλια

μισθό, ἢ κάπου ἐκεῖ γύρω. 'Ο ἐχθρὸς αὐτὸς εἶναι τὸ βορεινὸ κλίμα μας, πού τὸ λένε ὡστόσο πολὺ ὑγιεινὸ. Τὸ πρῶτ, μεταξύ ὀχτῶ και ἑννέα, τὴν ὥρα πού οι υπάλληλοι πηγαίνουν στὰ ὑπουργεῖα τους, τὸ κρῦο εἶναι τόσο τσουχερὸ και κάνει ἐπίθεση σ' ὅλες τὶς μύτες, χωρίς διάκριση, με τόση βιαιότητα, ὡστε οι δύστυχοι κύτοχοι τους δὲν ξέρουν πού νὰ τὶς κρύψουν. Τὴ στιγμὴ πού τὸ κρῦο δίνει στὰ μέτωπα τῶν ἀνώτερων ὑπαλλήλων τέτοιες κεντιές πού νὰ δακρῦζουν τὰ μύτια τους, οι ταλαίπωροι ἐπίτιμοι σύμβουλοι βρίσκονται πολλές φορές ἀνυπεράσπιστοι. Δὲν τοὺς μένει παρά μιὰ δυνατότητα σωτηρίας : νὰ τυλιχτοῦν με τὸ ἰσχνὸ πανωφόρι τους και νὰ τὸ βάλουν στὰ πόδια γιὰ νὰ χωθοῦν, ἀφοῦ περῶσουν πέντε-ἕξι δρόμους, στὸν προθάλαμο τοῦ ὑπουργείου, ὅπου θὰ πρέπει ν' ἀρχίσουν νὰ χτυποῦν τὰ πόδια τους ἕως τοῦ ξεπαγῶσουν οι ἰκανότητες ἐκείνες πού εἶναι ἀπαραίτητες γιὰ τὴν ἐκπλήρωση τῶν ἐπαγγελματικῶν καθηκόντων τους. 'Εδῶ και λίγον καιρό, ὁ 'Ακάκι 'Ακάκιεβιτς μάταια διέσχιζε τρέχοντας τὴ μοιραία ἀπόσπαιση' ἔνοιωθε νὰ τὸν περονιάζει τὸ κρῦο, και ἰδιαίτερα στὴν πλάτη και στοὺς ὤμους. Κατέληξε ν' ἀναρωτηθεῖ μήπως τυχὸν ἔφταιγε γι' αὐτὸ τὸ παλτό του. Τὸ ἐξέτασε στὸ σπῆτι του, με τὴν ἄνεσή του, και ἀνακάλυψε πῶς σὲ δυὸ ἢ τρία σημεῖα, ἀκριβῶς στὴν πλάτη και στοὺς ὤμους, τὸ ὕφασμα εἶχε πάρει τὴ διαφάνεια τῆς γιάζας, και πῶς ἡ φόδρα εἶχε σχεδὸν ἐξαφανιστεῖ. Πρέπει νὰ ξέρουμε πῶς τὸ παλτό τοῦ 'Ακάκι 'Ακάκιεβιτς τροφοδοτοῦσε κι' αὐτὸ τοὺς σαρκασμοὺς τοῦ γραφείου του' τοῦ εἶχαν μάλιστα ἀφαιρέσει τὴν εὐγενικὴ ὀνομασία τοῦ παλτοῦ και τὸ ἀποκαλοῦσαν περιφρονητικὰ «πατατούκα». Πραγματικά, τὸ ροῦχο εἶχε κάπως ἀλλόκοτην ὄψη : ὁ γιακὺς του ἀπὸ χρόνον σὲ χρόνον μίκραινε, γιὰ τὴ χρησίμευε γιὰ νὰ μπαλλώνονται ἄλλα μέρη. 'Ο ράφτης πού ἔκανε τὸ μπάλλωμα δὲ διακρινόταν γιὰ τὸ ταλέντο του : τὸ σύνολο ἦταν βαρὺ και πολὺ ἀ-

σχημο. Ὁ Ἀκάκι Ἀκάκιεβιτς κατάλαβε ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ πάει τὸ παλτό του στὸν ράφτη Πέτροβιτς, πού δουλεύει στὴν κάμαρά του, στὸ τρίτο πλατύσκαλο μιᾶς σκάλας ὑπηρεσίας καὶ πού, παρὰ τὸ ἓνα ἀλλοιθῶρο μάτι του καὶ τὸ βλοιοκομμένο πρόσωπό του, διόρθωνε ἀρκετὰ ἐπιδέξια τὰ σικκάκια καὶ παντελόνια τῶν στολῶν, ἀκόμα καὶ τὰ πολιτικὰ ροῦχα, μὲ τὸν ὄρο, φυσικά, νὰ μὴν εἶναι πιωμένος ἢ νὰ μὴν τοῦ ἔχει στρίψει, τὴν ὥρα ἐκεῖνη, καμμιά βίδα στὸ κεφάλι του. Βέβαια, σωστὸ θὰ ἦταν νὰ μὴν ἐπεκταθοῦμε σχετικὰ μ' αὐτὸν τὸ ράφτη ὅμως, μιὰ κι' ἔχει γίνει συνήθεια στὰ μυθιστορήματα νὰ μὴν ἀφήνουν στὴ σκιά κανένα πρόσωπο, ὡς καταπιστοθεμε κι' ἐμεῖς μ' αὐτὸ τὸν ἥρωα. Δὲν ἔγινε Πέτροβιτς παρὰ μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσή του, ὅταν πῆρε τὴ συνήθεια νὰ μεθᾶει, πρῶτα στὶς μεγάλες γιορτές, κι' ὕστερα σ' ὅλες ἐκεῖνες πού τὸ καλαντύρι τὶς σημειώνει μ' ἓνα σταυρό. Ἀπὸ τὴν ἀποψη αὐτῆ, τηροῦσε πιστὰ τὶς πατροπαράδοτες συνήθειες καί, στοὺς καυγάδες του μὲ τὴν εὐγενική συμβία του, τὴν ἀποκαλοῦσε εἴτε κοσμική εἴτε γερμανοῦ. Κι' ἀφοῦ ὁ λόγος ἦρθε γι' αὐτὸ τὸ καινούργιο πρόσωπο, θὰ χρειαστεῖ νὰ ποῦμε καὶ γι' αὐτὸ δυὸ λόγια. Δυστυχῶς κανεὶς δὲν ἤξερε καὶ πολλὰ γιὰ λογαριασμό της, ἐκτὸς πὼς ἦταν γυναῖκα τοῦ Πέτροβιτς καὶ φοροῦσε σκούφια ἀντὶ γιὰ φακίόλι· καθὼς φαίνεται δὲν εἶχε νὰ κευχέται γιὰ τὴν ὁμορφιά της· τουλάχιστον μόνο οἱ φαντᾶροι τῆς φρουρᾶς κοιτοῦσαν ἀπὸ κάτω ἀπ'

1. Δηλαδή ὡς τότε τὸν φώναζαν μὲ τὸ μικρὸ του ὄνομα (ὁ συγγραφέας δὲν τὸ ἀναφέρει). Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσή του τὸν ἀποκαλοῦσαν μὲ τὸ πατρὸνυμό του, πρᾶγμα πού ἔδειχνε κάπως μεγαλύτερη ὑπόληψη. Μὰ ἡ ὑπόληψη δὲν ἔφτανε στὸ σημεῖο νὰ τὸν ἀποκαλοῦν καὶ μὲ τὰ δυὸ μαζί (π. χ. Ἰβάν Πέτροβιτς, ὅπως Ἀκάκι Ἀκάκιεβιτς κλπ.). Ὁ συγγραφέας ἐννοεῖ τὴν ἀπελευθέρωση τῶν δουλοπαροικίων. (Σ. τ. Μ.)

2. Οἱ γυναῖκες τοῦ λαοῦ φοροῦσαν φακίόλι· οἱ μικροαστεῖς σκούφια. (Σ. τ. Μ.)

τῆ σκούφια της· ἀλλὰ μόλις κοιτοῦσαν ἀνασήκωναν τὰ μουστάκια τους κι' ἔβγαζαν ἓνα μουγκρητὸ πού ἔλεγε πολλά.

Καθὼς ἀνέβαινε τὴ σκάλα τοῦ Πέτροβιτς — σκάλα πού, γιὰ νὰ εἶμαστε δίκαιοι ἀπέναντί της, θὰ πρέπει νὰ ποῦμε ὅτι ἦταν καταβρωμισμένη μὲ σκουπίδια καὶ λίγδες, καὶ ποτισμένη ὀλόκληρη μ' αὐτὴ τὴν ἀψιὰ μυρουδιά πού τσοῦζει στὰ μάτια καὶ πού βρίσκεται, ὅπως ὄλοι ξέρουν, σ' ὄλες τὶς σκάλες ὑπηρεσίας τῆς Πετρούπολης — καθὼς ἀνέβαινε λοιπὸν τὴ σκάλα, ὁ Ἀκάκι Ἀκάκιεβιτς εἶχε κιόλας τὴν ἔγνοια γιὰ τὴν τιμὴ πού θὰ τοῦ ζητοῦσε ὁ Πέτροβιτς καὶ ἔπαιρνε τὴν ἀτράνταχτη ἀπόφαση νὰ μὴν τοῦ δώσει περισσότερα ἀπὸ δυὸ ρούβλια. Ἡ πόρτα τοῦ ράφτη ἦταν ἀνοιχτή, γιὰτὶ ἡ ἐντιμη συμβία του, τηγανίζοντας κι' ἐγὼ δὲν ξέρω τί εἶδους ψάρι, εἶχε κάνει νὰ βγεῖ ἓνας τέτοιος πυκνὸς καπνὸς ἀπὸ τὸ τηγάνι της ὥστε δὲ διέκρινε πιά κανεὶς οὔτε τὶς κατσαρίδες. Χωρὶς νὰ τὸν παρατηρήσει ἡ οἰκοδέσποινα, ὁ Ἀκάκι Ἀκάκιεβιτς διέσχισε τὴν κουζίνα καὶ πέρασε στὸ δωμάτιο, ὅπου ἀντίκρουσε τὸν Πέτροβιτς καθισμένο πάνω σ' ἓνα φαρδὺ τραπέζι ἀπὸ ἄσπρο ξύλο, μὲ τὰ πόδια σταυρωμένα ἀπὸ κάτω, σὰν κανένας τοῦρκος πασᾶς. Τὰ πόδια του ἦταν γυμνά, κατὰ τὴ συνήθεια τῶν ραφτάδων δταν εἶναι ἀφοσιωμένοι στὴν ἐργασία τους, κι' ἐκεῖνο πού ἀμέσως χτυποῦσε στὸ μάτι ἦταν τὸ μεγάλο δάχτυλο τοῦ ποδιοῦ του, πού πολὺ καλὰ τὸ ἤξερε ὁ Ἀκάκι Ἀκάκιεβιτς, καὶ πού τὸ παραμορφωμένο νύχι του ἦταν χοντρὸ καὶ σκληρὸ σὰν καβούκι χελώνας. Ὁ Πέτροβιτς εἶχε κρεμασμένο στὸ λαιμό του ἓνα κουβᾶρι μὲ μεταξωτὴ κλωστή καὶ πολλὰ ἄλλα μὲ συνηθισμένη· στὰ γόνατά του κρατοῦσε ἓνα παλιὸ ροῦχο. Ἐδῶ καὶ τρία ὀλόκληρα λεπτὰ πολεμοῦσε ἄδικα νὰ περάσει τὴν κλωστή στὴ βελόνα του· τᾶβαζε μὲ τὸ σκοτάδι καὶ μὲ τὴν ἴδια τὴν κλωστή, πού τὴν ἔβριζε μέσα ἀπὸ τὰ δόντια του: «Θὰ μπεῖς ἐπὶ τέλους,

βρωμιάρα! Μ' Επρηξες πανάθεμά σε!» 'Ο 'Ακάκι 'Ακάκιεβιτς στενοχωρήθηκε πολύ πού βρήκε τόν Πέτροβιτς θυμωμένο· προτιμούσε νά κάνει τίς παραγγελίες του στο ράφτη σέ ώρα πού εκείνος ήταν λιγάκι στο κέφι, ή, όπως έλεγε ή γυναίκα του, όταν «αυτός ό διαολογκαβός δέν έβλεπε ποδοε πάν' τά τέσσερα».

Πραγματικά, σ' αυτή τήν κατάσταση ό Πέτροβιτς δειχνόταν υποχωρητικός, έκανε έκπτώσεις κι' έλεγε κι' εύχαριστώ από πάνω. 'Η αλήθεια είναι πως ή γυναίκα του πήγαινε ύστερα και κλαιγότανε στους πελάτες, λέγοντάς τους πως αυτός ό μεθύστακας ό άντρας της τους είχε κάνει πραγματικά τρομερά χαμηλή τιμή· όμως συμβιβαζόταν κανείς τότε προσθέτοντας καμιά δεκαριά καπίκια. 'Αντίθετα, τώρα, ό Πέτροβιτς έδειχνε ξεμέθυστος και έπομένως εύξοπτος, δύσκολος νά τόν φέρεις σέ λογαριασμό, Ικανός νά γυρέψει τιμές πού ούτε νά τις όνειρευτεί θά τολμούσε κανείς. 'Ο 'Ακάκι 'Ακάκιεβιτς τó κατάλαβε άμέσως και θέλησε νά τó κόψει λάσπη· ήταν όμως πολύ άργά: ό Πέτροβιτς είχε κυρφώσει κιόλας άπάνω του τó μοναδικό του μάτι. 'Ο 'Ακάκι 'Ακάκιεβιτς ξεστόμισε άθελά του:

— Καλημέρα, Πέτροβιτς!

—Σūs εύχομαι τήν καλημέρα, κύριε, άποκρίθηκε ό Πέτροβιτς, μεταφέροντας τó βλέμμα του στα χέρια του έπισκέπτη τοις για νά δει με τί λογιά κουρέλια ήταν φορτωμένα.

—Λοιπόν, Πέτροβιτς, νά, άς πούμε ...

Πρέπει νά ξέρουμε πως ό 'Ακάκι 'Ακάκιεβιτς έκφραζόταν τίς πιό πολλές φορές με έπιρρήματα, προθέσεις, ή και μόρια χωρίς κανένα άπολύτως νόημα. Στίς περιπτώσεις πού έρχόταν σ' άμηχανία, δέν άποτελείωνε τίς φράσεις του και πολύ συχνά, άφοδ είχε άρχίσει ένα λόγο, όπως: «Πραγματικά είναι πέρα για πέρα ... άς πούμε ...», σταματούσε και πίστευε πως τά είχε πει όλα.

— Τί συμβαίνει; ρώτησε ό Πέτροβιτς έπιθεωρώντας με τó μοναδικό γερό μάτι του τó σακκάκι του 'Ακάκι 'Ακάκιεβιτς, άπό τó γιακά ως τά μανίκια, χωρίς νά παραλείψει τήν πλάτη, τó γύρο, τίς μπουτονιέρες, τά πάντα, πού άλλωστε τά γνώριζε πολύ καλά, άφοδ είχαν βγει άπό τά χέρια του. 'Αλλά τί τά θέλετε; 'Ετσι συνηθίζουν οί ραφτάδες.

—Λοιπόν, άς πούμε, Πέτροβιτς... τó παλτό μου... Παντού άλλου τó ύφασμα είναι γερό... 'Η σκόνη τó κάνει νά φαίνεται παλιωμένο, όμως είναι καινούργιο... Μόνο σ' αυτό τó μέρος, άς πούμε... Νά, έδω στην πλάτη... Κι' ύστερα αυτός ό ώμος είναι λιγάκι φαγωμένος... Κι' αυτός έδω, μιá στάλα, βλέπεις;... Λοιπόν, αυτό είναι δλο. Δέν είναι σπουδαία δουλειά.

'Ο Πέτροβιτς πήρε τήν «πατατούκα», τήν άπλωσε στο τραπέζι, τήν εξέτασε για ώρα, κούνησε τó κεφάλι, έπιασε άπό τó πρεβύζι του παραθύρου μιá στρογγυλή ταμπακιέρα στολισμένη με τó πορτραίτο ενός στρατηγού πού δέν μου είναι δυνατόν νά πώ τ' όνομα του, γιατί τó πρόσωπό του ήταν βουλιαγμένο, πατημένο με τó δάχτυλο και τó αντικαθιστούσε ένα όρθογώνιο χαρτί. 'Αφοδ ρούφηξε μιá πρέζα ταμπάκο, ό Πέτροβιτς έπιθεώρησε τήν πατατούκα στο φως, άπλώνοντάς τήν στα τεντωμένα χέρια του, ξανακούνησε τó κεφάλι, μετά τή γύρισε για νά κοιτάξει τή φόδρα. Κούνησε τότε για τρίτη φορά τó κεφάλι, ξανάπιασε τήν ταμπακιέρα, μπούκωσε τή μύτη του, τήν ξανάκλεισε, τήν έβιλε πάλι στη θέση της και τέλος συμπέρανε:

—'Οχι, άδύνατο νά διορθωθεί αυτό τó πράγμα. Παραείναι λυωμένο!

'Ο 'Ακάκι 'Ακάκιεβιτς ένοιωσε ένα χτύπημα στην καρδιά.

— Γιατί τó λές αυτό, Πέτροβιτς; είπε με σχεδόν

παιδική φωνούλα. Μόνο στους ὤμους είναι φαγωμένο. Κάπου θά ἔχεις ἓνα - δυό κομμάτια γιὰ νά ...

— Ἀπό κομμάτια, πάντα βρίσκονται, ἀποκρίθηκε ὁ Πέτροβιτς. Ὅμως ἀδύνατο νὰ τὰ στερεώσεις ἀπάνω· εἶναι λυωμένο μέχρι τὸ στημόνι, ὄριστε! αὐτὸ θά γίνει κλωστής - κλωστής μόλις θά βάλω βελόνα!

— Τί ἔχει νὰ κάνει; Βάλε τέλος πάντων ἓνα κομμάτι καὶ θά δοῦμε!

— Καὶ ποῦ ἀπάνω θέλεις νὰ τὸ ράψω τὸ κομμάτι σου; Ὅχι, πιστέψτε με, αὐτὸ τὸ ρούχο μόνο τ' ὄνομα ἔχει γιὰ ρούχο· τὸ βλέπετε δὲ καὶ σεῖς πῶς εἶναι κουρέλι!

— Μὰ ὄχι, ὄχι... Βρῆς ἓνα τρόπο, στερέωσε ἓνα κομμάτι ὅπως μπορέσεις...

— Ὅχι, εἶπε κατηγορηματικὰ ὁ Πέτροβιτς, εἶναι ἀδύνατο! Ἐγὼ στὴ θέση σας, σὰν πιάσουν τὰ κρῦα, θά τὸ ἔκοβα λουρίδες γιὰ νὰ τυλίγω τὰ πόδια μου, γιατί, βλέπετε, οἱ κάλτσες δὲν κρατᾶνε ζέστα, εἶναι ἐφεύρεση τῶν Γερμανῶν γιὰ νὰ παίρνουν τὰ λεφτὰ τοῦ κοσμάκη. (Ὁ Πέτροβιτς εὐχαριστιόταν νὰ τὰ βάζει μὲ τοὺς Γερμανοὺς). Καὶ θά παράγγελνα ἓνα καινούργιο παλτό.

Ἡ λέξη «καινούργιο» λίγο ἔλειψε νὰ κάνει τὸν Ἀκάκι Ἀκάκιεβιτς νὰ χάσει τὸ φῶς του· ὄλα θόλωσαν μπροστὰ στὰ μάτια του, ἔσβησαν μέσα σ' ἓνα εἶδος ὀμίχλης καὶ πιά δὲν ξεχώρισε, μέσα ἀπ' αὐτήν, παρὰ τὸ στρατηγὸ μὲ τὰ χάρτινο πρόσωπο ποῦ στόλιζε τὴν ταμπακίερα τοῦ Πέτροβιτς.

— Καινούργιο παλτό! πρόφερε τέλος, σὰ νὰ ὄνειρευόταν... Μὰ ποῦ νὰ βρῶ τὰ λεφτὰ;

— Ναί, καινούργιο, ἐπανελάβε φλεγματικὰ αὐτὸ τὸ τέρας, ὁ Πέτροβιτς.

— Κι' ἂν τυχὸν ἐφτειαχνα καινούργιο, τί θά... Τέλος πάντων... ἄς ποῦμε...

— Θέλετε νὰ πείτε, τί θά στοιχίσει;

— Ἀκριβῶς.

— Τρία χαρτονομίσματα τῶν πενήντα ρουβλιδῶν, τελευταία τιμὴ, εἶπε σουφρώνοντας τὰ χεῖλια ὁ Πέτροβιτς.

Τοῦ ἄρεσαν οἱ ἐντυπωσιακὲς ἀπαντήσεις κι' εὐχαριστιόταν νὰ φέρνει σὲ ἀμηχανία τοὺς ἀνθρώπους γιὰ νὰ βλέπει ὕστερα τὶς ἐκφράσεις ποῦ ἔπαιρναν.

— Ἐκατὸν πενήντα ρούβλια ἓνα παλτό! φώναξε, γιὰ πρώτη φορὰ ἀσφαλῶς στὴ ζωὴ του, ὁ δυστυχισμένος Ἀκάκι Ἀκάκιεβιτς, ποῦ συνήθως μιλοῦσε μὲ πολὺ σιγανὴ φωνή.

— Βέβαια, ἀπάντησε ὁ Πέτροβιτς· καὶ πάλι ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ τί παλτό θά εἶναι. Ἄν θέλετε γιὰ κὰ ἀπὸ κουνάβι καὶ κουκούλα μὲ σατινένια φόδρα, θά πρέπει νὰ ὑπολογίσετε διακόσια ρούβλια.

— Γιὰ τ' ὄνομα τοῦ Θεοῦ, Πέτροβιτς, ἰκέτησε ὁ Ἀκάκι Ἀκάκιεβιτς, χωρὶς νὰ θέλει ν' ἀκούσει τὶς ἐξηγήσεις τοῦ ράφτη ἢ νὰ προσέχει τὶς ἐντυπωσιακὲς φράσεις του· γιὰ τ' ὄνομα τοῦ Θεοῦ, διόρθωσε τὸ ὄπως νᾶναι, ἔτσι ποῦ νὰ μὴ χρησιμέψει ἀκόμα λιγάκι!

— Ὅχι, σὰς λέω· θά χάσω τὸν κόπο μου κι' ἐσεῖς τὰ λεφτὰ σας.

Ὑστερα ἀπ' αὐτὰ τὰ λόγια ὁ Ἀκάκι Ἀκάκιεβιτς βγήκε ἀπὸ τὸ δωμάτιο ἀπόλυτα ἐξουθενωμένος. Κι' ὁ Πέτροβιτς ἔμεινε γιὰ πολὺ ἀκόμα μετὰ τὴν ἀναχώρησή του ἀκίνητος, μὲ σουφρωμένα τὰ χεῖλια, ἐξαιρετικὰ ἱκανοποιημένος ποῦ εἶχε διαφυλάξει τὴν ἀξιοπρέπειά του καὶ τὴν ἀξιοπρέπεια τῆς τέχνης του.

Ὅταν βρέθηκε στὸ δρόμο, ὁ Ἀκάκι Ἀκάκιεβιτς θάρρησε πῶς εἶχε ὄνειρευτεῖ. «Ὅριστε πράγματα!» ἔλεγε μέσα του. «Ποτέ μου δὲ θά τὸ πιστεῦσα... ἄς ποῦμε...» Κι' ἀφοῦ σῶπασε ἀρκετὴν ὥρα, ξανάρχισε. «Ὅχι, δὲ θά τὸ πιστεῦσα πῶς...» Ἀκολούθησε πάλι μεγάλη σιωπή. Στὸ τέλος πρόσθεσε: «Ὅχι, πραγματικὰ, δὲ γίνεται νὰ τὸ πιστέψεις...» Καὶ καθὼς εἶπε αὐτὴ τὴ φράση, ἀντὶ νὰ προχωρήσει γιὰ τὸ σπίτι του, τράβηξε χωρὶς νὰ τὸ

καταλάβει, πρὸς τὴν ἀντίθετη κατεύθυνση. Στὸ δρόμο σκούνησε πάνω του ἕνας καπνοδοχοκαθαριστής καὶ τοῦ μαύρισε τὸν ὤμο· ψηλά ἀπὸ μιὰ οἰκοδομὴ καταράκνησε στὶς πλάτες του ἕνας καταρράκτης ἀπὸ ἀσβέστη. Δὲν πρόσεξε τίποτα ἀπ' ὅλα αὐτὰ καὶ δὲ συνήλθε παρά ὅταν ἔπεσε πάνω σ' ἕνα δημοτικὸ φρουρὸ πού, ἔχοντας ἀκουμπήσει πλάι του τὸ λογχοπελέκι του, χτυποῦσε ἕνα χοντρὸ τσιμπούκι μέσα στὸ ροζιάσμενο χέρι του. Καὶ πάλι χρειάστηκε νὰ τοῦ φωνάξει ὁ φρουρός :

— Τί διάολο πᾶς καὶ πέφτεις πάνω στοὺς ἀνθρώπους ;
Τὰ πεζοδρόμια τί τάχουμε ;

Αὐτὴ ἡ φωνὴ τὸν ἔκανε ν' ἀνοίξει τὰ μάτια καὶ νὰ ξαναπάρει πρὸς τὰ πίσω τὸ δρόμο. Ὅταν γύρισε στὴν κάμαρά του, μπόρεσε ἐπὶ τέλους νὰ συγκεντρώσει τίς σκέψεις του, νὰ ἐξετάσει ψυχραῖμα τὴν κατάσταση, νὰ μιλήσει στὸν ἑαυτὸ του ὄχι πιά μὲ κοφτεῖς φράσεις, ἀλλὰ στὸν τόνο τῆς στοχαστικῆς εὐκρίνειας πού χρησιμοποιεῖ ὅταν συζητοῦμε κάποιο ζήτημα, πού μᾶς βαραίνει ἰδιαίτερα τὴν ψυχὴ, μ' ἕνα συνετὸ φίλο. « Ὅχι », εἶπε μέσα του ὁ Ἀκάκι Ἀκάκιεβιτς, « σήμερα δὲν ὑπάρχει τρόπος νὰ συνεννοηθεῖς μὲ τὸν Πέτροβιτς. Εἶναι σὲ κατάσταση μᾶλλον... Θὰ τὸν ἔδειρε φαίνεται ἡ γυναῖκα του. Θὰ ξαναπάω τὴν Κυριακὴ τὸ πρωτὶ. Θὰ τᾶχει πιεῖ τὸ Σαββατόβραδο κι' ὕστερα ἀπὸ τὸ μεθύσι θὰ τὸν βρῶ μὲ θολωμένο τὸ μάτι καὶ μισοκοιμισμένο· θὰ θέλει νὰ κατεβάσει ἕνα ποτηράκι γιὰ νᾶρθει στὰ συγκαλά του, κι' ὅπως ἡ γυναῖκα του δὲ θὰ τοῦ δίνει πεντάρια, τότε ἐγὼ θὰ τοῦ βάλω στὸ χέρι ἕνα νόμισμα τῶν δέκα καπικιών· ἀμέσως θὰ γίνῃ πιὸ συμβιβαστικός, καὶ τότε, ὡς ποῦμε..., τὸ παλτό... ».

Ὁ συλλογισμὸς αὐτὸς ξαναἔδωσε ἐμπιστοσύνη στὸν Ἀκάκι Ἀκάκιεβιτς. Τὴν ἐπόμενη Κυριακὴ, παραμόνεψε τὴ γυναῖκα τοῦ Πέτροβιτς καί, μόλις τὴν εἶδε νὰ φεύγει, ἀνέβηκε κατευθεῖαν στὸ δωμάτιο τοῦ λεβέντη. Τὸν βρή-

κε, ὅπως εἶχε προβλέψει, μαχμουρλῆ, μὲ μάτι θολωμένο καὶ χαμηλὰ σκυμμένο κεφάλι· μόλις ὅμως ἄκουσε ποῖο ἦταν τὸ ζήτημα, ὁ καλὸς μὴς Πέτροβιτς πετάχτηκε σὰ δαιμονισμένος.

— Ὅχι, φώναξε, ἀδύνατον. Νὰ παραγγείλετε ἕνα καινούργιο.

Ὁ Ἀκάκι Ἀκάκιεβιτς τοῦ ἔχωσε ἕνα νόμισμα τῶν δέκα καπικιών στὸ χέρι.

— Πολὺ εὐχαριστῶ σας, κύριε, εἶπε ὁ Πέτροβιτς, θὰ πιῶ ἕνα ποτηράκι στὴν ὑγεία σας. Ὅσο γιὰ τὸ παλτό, πιστέψτε με, μὴν τὸ συλλογιζόσαστε ἄλλο· ξόφλησε πιά, τὸ δύστυχο ! Θὰ σᾶς φτειάξω ἕνα καινούργιο πού θᾶχετε νὰ τὸ λέτε. Νὰ μοῦ ἔχετε ἐμπιστοσύνη.

Ὁ Ἀκάκι Ἀκάκιεβιτς γύριψε νὰ ἐπιμείνει, ὅμως ὁ Πέτροβιτς, χωρὶς νὰ τὸν ἀκούσει, ἐξακολούθησε :

— Βέβαια, βέβαια, βυσιστεῖτε σὲ μένα, θὰ σᾶς κάνω φίνα δουλειά. Καὶ μάλιστα, ἂν θέλετε νὰ εἶναι καὶ τῆς μόδας, θὰ βάλω στὸ γιακά ἀσημένιες πλακέ ἀγκράφες.

Ὅταν πιά πείσθηκε πὼς δὲ μπορούσε ν' ἀποφύγει τὸ καινούργιο παλτό, ὁ Ἀκάκι Ἀκάκιεβιτς ἔνοιωσε νὰ τὸν ἐγκαταλείπει τὸ κουράγιο του. Ποῦ νὰ βρεῖ τ' ἀπαιτούμενα χρήματα; Βέβαια περίμενε ἕνα δῶρο γιὰ τίς γιορτές, μὰ ἡ χρησιμοποίησή του ἦταν ἀπὸ τὰ πρὶν κανονισμένη. Ἐπρεπε ν' ἀγοράσει ἕνα παντελόνι, νὰ πληρώσει στὸν παπουτῆ ἕνα παλιὸ σόλιασμα, νὰ παραγγεῖλει στὴν ἀσπρορρουχοῦ τρία πουκάμισα καὶ δυὸ ζευγάρια ἀπ' αὐτὰ τὰ ἀπαραίτητα ἐξαρτήματα τοῦ ἀντρικοῦ ντυσίματος πού θὰ ἦταν ἀνάρμοστο νὰ τυπωθεῖ τ' ὄνομά τους· μὲ δυὸ λόγια, ὁ Ἀκάκι Ἀκάκιεβιτς τὸ εἶχε διαθέσει ὅλο αὐτὸ τὸ χρήμα κι' ἂν ἀκόμα ὁ διευθυντὴς συγκατένευε ν' ἀνεβάσει τὸ ποσὸ στὰ σαρανταπέντε ἢ ὡς ποῦμε, τὸ πολὺ, στὰ πενήντα ρούβλια, δὲ θ' ἀπόμνε παρά ἕνα τίποτα, ψιλοπράγματα πού, μέσα στὴ συγκρότηση τοῦ ἀπαιτούμενου γιὰ τὸ παλτό κεφαλαίου, θὰ ἔπαιζαν ἴσα -

129

Ίσα τὸ ρόλο τῆς σταγόνας στὸν ὠκεανό. Τώρα, βέβαια, ὁ Πέτροβιτς παραλογιζόταν ποῦ καὶ ποῦ καὶ ζητοῦσε ὑπέρογκες τιμές· ἀκόμα κι' ἡ γυναίκα του δὲ μπορούσε μερικὲς φορές νὰ κρατηθεῖ καὶ νὰ μὴν τοῦ φωνάξει : « Ἄ, ἐπὶ τέλους ! παλάβωσες ; σοῦ μπῆκε ὁ διάλογος μέσα σου ; Εἶναι μέρες ποῦ αὐτὸ τὸ ζωντόβολο δουλεύει γιὰ τὸ τίποτα κι' ὀρίστε τώρα ποῦ γυρεύει νὰ πληρωθεῖ πιὸ ἀκριβὰ ἀπὸ τὸ πρεπούμενο ! ». Ὁ Ἀκάκι Ἀκάκιεβιτς τὸ εἶχε γιὰ βέβαιο ὅτι ὁ Πέτροβιτς θὰ ἔμενε εὐχαριστημένος μετ' ὀδόντα ρούβλια, ἀλλὰ τὸ ζήτημα ἦταν ποῦ θὰ τὰ ἔβρισκε. Στὴν ἀνάγκη, ἤξερε ἀπὸ ποῦ θὰ ἔπαιρνε τὰ μισὰ, μπορεῖ καὶ λίγο περισσότερα. Ὅμως γιὰ τὰ ὑπόλοιπα ; ... Ἄς ἐξηγήσουμε πρῶτα στὸν ἀναγνώστη τὴν προέλευση αὐτῶν τῶν μισῶν. Στὸ κάθε ρούβλι ποῦ ξόδευε, ὁ Ἀκάκι Ἀκάκιεβιτς συνήθιζε νὰ κρατᾶει μιὰ πεντάρα καὶ νὰ τὴ ρίχνει, ἀπὸ μιὰ τρύπα ποῦ εἶχε ἀνοίξει στὸ σκέπασμα, σ' ἓνα κλειδωμένο μπαουλάκι. Κάθε ἕξη μῆνες μετροῦσε αὐτὰ τὰ μπακιρένια νομίσματα καὶ τ' ἀντικαθιστοῦσε μ' ἀσημένια. Ὑστερα ἀπὸ πολλὰ χρόνια βρέθηκε νὰ ἔχει ἔτσι πάνω ἀπὸ σαράντα ρούβλια οἰκονομίες. Εἶχε λοιπὸν τὸ μισὸ τοῦ ποσοῦ στὴ διάθεσή του. Ἔμενε τὸ ἄλλο μισό. Ποῦ νὰ βρεῖ αὐτὰ τὰ σαράντα ρούβλια ποῦ λείπανε ; Ἀφοῦ τὸ συλλογίστηκε καλά, ὁ Ἀκάκι Ἀκάκιεβιτς ἀποφάσισε νὰ περιορίσει τὰ ἐξοδά του, τουλάχιστο γιὰ ἓνα χρόνο. Ἀπὸ τότε δὲν ἔπινε πιὰ τσάι τὸ βράδυ καὶ δὲν ἔναβε στὴν κάμαρά του σπαρματσέτο, παίρνοντας, διὰ ἦταν ἀνάγκη, τὴ δουλειά του στὸ δωμάτιο τῆς σπιτονοικοκυρᾶς του· στὸ δρόμο περπατοῦσε τώρα στίς μύτες τῶν ποδιῶν γιὰ νὰ μὴ λυώνει τίς σόλες τῶν παπουτσιῶν του· πολὺ σπάνια πῆγαινε στὴν πλύστρα γιὰ νὰ μὴ λυώνει τὰ ἐσώρρουχά του, ποῦ τὰ ἔβγαζε ἀμέσως μόλις γύριζε σπίτι του καὶ τ' ἀντικαθιστοῦσε μετ' ἑνὴ παλιά σπιτική ρόμπα, ποῦ ἀκόμα κι' ὁ χρόνος τὴν εἶχε λυπηθεῖ. Εἶν' ἀλήθεια πῶς αὐτοὶ οἱ περιο-

ρισμοὶ στὴν ἀρχὴ τοῦ φάνηκαν μᾶλλον σκληροί, ὅμως λίγο - λίγο συνήθισε κι' ἔφτασε μιὰ ὡραία μέρα ποῦ ἔπαυε καὶ νὰ τρώει τὸ βράδυ. Ὅπως ὄνειρευόταν ἀδιάκοπα τὸ μελλοντικὸ παλτό του, ἡ ὄνειροπόληση αὐτὴ τοῦ ἔφτανε γιὰ τροφή, ἄς ἦταν κι' αὐλῆ. Πιὸ πολὺ ἀκόμα : ἡ ἴδια του ἡ ὑπαρξὴ ἀπόχτησε μιὰ σημασία· θαρροῦσε κανεὶς πῶς ἔβλεπε πλῆσι του σὰν κάποιο ἄλλο πλάσμα, σὰν μιὰ ἀγαπημένη σύντροφος ποῦ εἶχε δεχθεῖ νὰ βαδίσει τὸ δρόμο τῆς ζωῆς στὸ πλευρό του. Κι' αὐτὴ ἡ σύντροφος δὲν ἦταν ἄλλη ἀπὸ τὸ ὡραῖο ὀλοκαίνουργο παλτό, μετ' ὁ στέρεο βάτινο φοδράρισμα. Ἐγινε πιὸ ζωηρὸς καὶ πιὸ σταθερὸς στὸ χαρακτήρα, ὅπως συμβαίνει σ' ὅποιον ἔχει τάξι ἓνα σκοπὸ μπροστά του. Ἡ ἀμφιβολία, ἡ ἀναποφασιστικὴ φύση, ὅλες οἱ διστακτικὲς καὶ ἀβέβαιες ἐκφράσεις ἐξαφανίστηκαν ἀπὸ τὸ πρόσωπό του, ὅπως κι' ἀπὸ τίς πράξεις του. Μιὰ φλόγα ἔλαμπε καμμιὰ φορά στὰ μάτια του κι' ἀπὸ τὸ μυαλό του περνοῦσαν κάποτε οἱ πιὸ τολμηρὲς σκέψεις : γιατί δηλαδὴ νὰ μὴν ἔφτιαχνε γιακᾶ ἀπὸ κουνάβι, στὸ κάτω - κάτω ! Στὸ τέλος αὐτὸ τὸν ἔκανε νὰ παθαίνει ἀφηρημάδες. Μιὰ μέρα, καθὼς ἀντέγραφε ἓνα ἔγγραφο, λίγο ἔλειψε νὰ κάνει ἓνα λάθος, τόσο ποῦ σταυροκοπήθηκε καὶ ἔκανε « οὐφ ! » μετ' ἀνακούφιση. Τουλάχιστον μιὰ φορά τὸ μῆνα πῆγαινε νὰ βρεῖ τὸν Πέτροβιτς γιὰ νὰ τοῦ μιλήσει γιὰ τὸ παλτό· ποῦ θ' ἀγόραζαν τὸ ὕφασμα ; τί χρῶμα θὰ ἦταν καλύτερο ; τί τιμὴ θὰ ἔπρεπε νὰ πληρώσουν ; Ἀφοῦ συζητοῦσε αὐτὰ τὰ σοβαρὰ ζητήματα γύριζε σπίτι του λιγούλακι συλλογισμένος, ἀλλὰ μετ' ἡ χαρούμενη σκέψη ὅτι μιὰν ὡραία μέρα τὸ παλτό θὰ γινόταν πραγματικότητα. Μάλιστα τὸ ζήτημα πῆρε μιὰ ἐξέλιξη γρηγορώτερη ἀπ' ὅτι πρόβλεπε. Ἐκεῖ ποῦ καθόλου δὲν τὸ περίμενε, ὁ προσωπάρχης τοῦ ἔδωσε αὐτὸ τὸ χρόνο ἐξήντα ρούβλια δῶρο ἀντὶ γιὰ τὰ συνηθισμένα σαράντα ἢ σαράντα πέντε. Ἄραγε ὁ προσωπάρχης μάντεψε πῶς ὁ Ἀκάκι Ἀκάκιεβιτς ἦταν νὰ παραγ-

123
-
γείλει παλτό ; Δέν ξέρω πάντως, τὸ βέβαιο εἶναι πὼς ὁ Ἀκάκι Ἀκάκιεβιτς βρέθηκε τώρα σὲ θέση νὰ διαθέτει ἓνα ἀπρόβλεπτο χαρτζιλίκι ἀπὸ εἴκοσι ρούβλια. Ἡ καλὴ αὐτὴ τύχη ἔκανε νὰ προχωρήσουν πολὺ γρήγορα τὰ πράγματα. Ἀκόμα δυὸ ἢ τρεῖς μῆνες στερήσεων κι' ὁ ἄνθρωπος μας βρέθηκε ἓνα ὠραῖο πρωῖ κύτοχος τῶν ὀγδόντα ποθητῶν ρουβλιῶν. Ἡ καρδιά του, πού συνηθισμένα ἦταν τόσο ἡρεμῆ, ἄρχισε νὰ χτυπᾷ δυνατά. Τὴν ἴδια ἐκείνη μέρα, ἀγκαζάρισε τὸν Πέτροβιτς κιὲ κάνανε μαζί τὴ βόλτα στὰ μαγαζιά. Ἀγόρασαν—εἶναι δὲ αὐτονόητο—ὑφασμα ἐντελῶς πρώτης ποιότητος τρεῖς μῆνες τώρα πού τὸ συλλογίζονταν εἶχαν ὄλο τὸν καιρὸ νὰ πληροφοροῦνται, ἀπὸ μῆνα σὲ μῆνα, τίς τιμές. Ὁ Πέτροβιτς δῆλωσε ἐξάλλου πὼς ὠραιότερο δὲ θὰ μπορούσαν νὰ βροῦν. Γιὰ τὴ φόδρα ἀρκέσθηκαν στὸ κάλικο, ἀλλὰ ἓνα κάλικο τόσο ἐξαιρετικῆς ποιότητος πού, κατὰ τὸν Πέτροβιτς πάντα, δέν ἦταν σὲ τίποτα κατώτερο ἀπὸ μετάξι, καὶ μάλιστα ἔδειχνε πιὸ γυαλιστερό. Κι' ὅπως πραγματικὰ τὸ κουνάβι στοιχίξε πολὺ ἀκριβά, κατέληξαν στὴ γάτα, διαλέγοντας τὴν ὠραιότερη γατίσια γούνα πού διέθετε τὸ κατάστημα· ἄλλωστε ἀπὸ μακρὰ ὅπωςδήποτε θὰ φαινόταν γιὰ κουνάβι. Ἡ κατασκευὴ τοῦ παλτοῦ δέν πῆρε παρὰ δυὸ βδομαδοῦλες, κι' αὐτὸ ἐπειδὴ ἔπρεπε νὰ εἶναι ὄλο ντυμένο ἀπὸ μέσα μὲ βάτα· διαφορετικὰ ὁ Πέτροβιτς θὰ τὸ παράδινε γρηγορώτερα. Ὁ ἀξιὸς μάστορης ὑπολόγισε δώδεκα ρούβλια φασόν : ὅπωςδήποτε δὲ μπορούσε νὰ ζητήσῃ λιγώτερο, ἀφοῦ ἦταν ὄλο ραμμένο πισωβελονιά, μὲ μεταξωτὴ κλωστή, καὶ στὴν κάθε ραφή ὁ Πέτροβιτς εἶχε μαρκάρει μὲ τὰ δόντια του τὰ πιὸ ποικίλα καὶ διάφορα φεστόνια.

Ἦταν μιά... Μὰ τὴν πίστη μου, δὲ θὰ μπορούσα νὰ καθορίσω μὲ ἀκρίβεια τὴ μέρα πού ὁ Πέτροβιτς ἔφερε ἐπὶ τέλους τὸ παλτό. Ἀσφαλῶς ὁ Ἀκάκι Ἀκάκιεβιτς δὲ γνώρισε ἐπισημότερη μέρα στὸ διῆστημα τῆς ζωῆς

του. Ἦταν ἓνα πραιῖ, πρωτοῦ ξεκινήσει γιὰ τὸ ὑπουργεῖο καὶ δὲ θὰ μπορούσε τὸ ροῦχο νὰ φτάσῃ σὲ στιγμὴ πιὸ κατάλληλη, γιατί τὸ κρύο, πού ἦταν κιόλας τσουχτερό, ἄρχιζε ν' ἀγριεῖ. Ὁ Πέτροβιτς ἔφερε ὁ ἴδιος τὸ παλτό, ὅπως δὲ ταιριάζει σ' ἓνα καλὸ ράφτη. Ποτὲ ὡς τότε ὁ Ἀκάκι Ἀκάκιεβιτς δέν εἶχε δεῖ σ' ἄνθρωπο πιὸ ἐπισημὴ ἔκφραση. Ὁ Πέτροβιτς ἔδειχνε γεμᾶτος μὲ τὴν ἀπόλυτη πεποίθησι διὲ εἶχε ἐπιτελέσει τὸ μεγάλο ἔργο τῆς ζωῆς του κι' εἶχε κάνα νὰ φανεῖ μονομιᾶς ὄλη ἡ ἄβυσσος πού χωρίζει ἓνα ράφτη ἀπὸ ἓνα μπαλωματῆ. Ἐβγαλε τὸ παλτό ἀπὸ τὸ μαντήλι πού τὸ τύλιγε, κι' ὅπως αὐτὸ τὸ μαντήλι ἦταν φρεσκοπλυμένο καὶ φρεσκοσιδερωμένο, τὸ δίπλωσε μὲ φροντίδα καὶ τὸ ἔβαλε στὴν τσέπη του, γιὰ νὰ τὸ μεταχειρισθεῖ ἂν θὰ χρειαζόταν. Ἀτένισε μιά στιγμὴ μὲ καμᾶρι τὸ ἀριστούργημά του καὶ κρατώντας τὸ ἀνοιχτὸ μὲ τὰ δυὸ χέρια, τὸ ἀπόθεσε πολὺ ἐπιδέξια στοὺς ὤμους τοῦ πελάτη του· ὕστερα, ἀφοῦ τὸ τέντωσε καλὰ πίσω, τύλιξε μ' αὐτὸ, μὲ μιά κομπῆ κίνηση, τὸν Ἀκάκι Ἀκάκιεβιτς. Ὁ τελευταῖος, μιά καὶ δέν ἦταν πιά καὶ τόσο νέος, εἶπε πὼς ἔπρεπε νὰ φορέσῃ τὰ μανίκια. Ὁ Πέτροβιτς τὸ παραδέχτηκε καὶ ἡ νέα δοκιμὴ πέτυχε κι' αὐτὴ ἐξαιρετα. Μὲ δυὸ λόγια τὸ παλτό ἦταν τέλειο στὴν ἐφαρμογὴ καὶ δὲ χρειαζόταν κανένα διόρθωμα. Ὁ Πέτροβιτς ἐπωφελήθηκε ἀπ' αὐτὸ γιὰ νὰ δηλώσῃ πὼς ἂν εἶχε ζητήσῃ τόσο χαμηλὴ τιμὴ ἦταν ἐπειδὴ εἶχε νὰ κάνα μὲ παλιὸ πελάτη, κι' ἀκόμα ἐπειδὴ δούλευε σπῖτι του, σ' ἓνα παράμερο δρόμο. Ἐνας ράφτης τῆς Λεωφόρου θὰ εἶχε γυρέψει, ὅπωςδήποτε, ἑβδομηταπέντε ρούβλια μονάχα γιὰ τὸ φασόν. Ὁ Ἀκάκι Ἀκάκιεβιτς δέν κατάλαβε τὴν κουβέντα, τόσο τὸν τρόμαζαν τὰ μεγάλα ποσὰ πού εὐχαριστιόταν ν' ἀραδιάζει ὁ Πέτροβιτς γιὰ νὰ θαμπώνει τοὺς πελάτες του. Τὸν πλήρωσε, τὸν εὐχαρίστησε καὶ ξεκίνησε, χωρὶς ν' ἀργοπορεῖ ἄλλο, γιὰ τὸ ὑπουργεῖο, ντυμένος μὲ τὸ καινούργιο παλτό του. Ὁ

Πέτροβιτς κατέβηκε πίσω του τῆ σκάλα καί, γιά μιὰ ἀκόμα φορά, στάθηκε γιά νά θαυμάσει ἀπό μακρυνά τὸ ἀριστούργημά του. Ὑστερα μπῆκε σ' ἓνα στενὸ καὶ βγήκε στὸ δρόμο, λίγα βήματα μπροστὰ ἀπὸ τὸν Ἀκάκι Ἀκάκιεβιτς, γιά νά θαυμάσει — ἀπὸ μπρῶς αὐτῆ τῆ φορὰ — τὸ περίφημο παλτὸ καὶ πάλι.

Στὸ μεταξὺ ὁ Ἀκάκι Ἀκάκιεβιτς τραβοῦσε τὸ δρόμο του πλημμυρισμένος ἀπὸ ἄφατη ἀγαλλίωση. Ἡ σταθερὴ αἴσθησι τοῦ καινούργιου παλτοῦ στοὺς ὤμους του τὸν βύθιζε σὲ τέτοια ἔκστασι πού πολλές φορές δὲ μπόρεσε νά κρατηθεῖ καὶ ξεσποῦσε σ' ἀνύλαφρα γέλια. Καὶ πῶς νά μὴν ἀναγαλλιᾶζει ὅταν σκεφτόταν ὅτι τὸ παλτὸ παρῆχε τὸ διπλὸ πλεονέκτημα νά τοῦ ταιριάζει περίφημα καὶ νά τὸν ζεσταίνει! Βρέθηκε στὸ ὑπουργεῖο πρωτοῦ προλάβει νά καταλάβει πῶς ἔφτασε. Ἐβγαλε στὸ βεστιάριο τὸ παλτὸ του, τὸ ἐξέτασε σ' ὄλες τὶς ραφές καὶ τὸ ἐμπιστεύθηκε στὶς καθ' ὅλα ἰδιαίτερες φροντίδες τοῦ κλητήρα. Δὲν καλοξέρω τὸ πῶς διαδόθηκε ἀμέσως στὰ γραφεῖα ὅτι ὁ Ἀκάκι Ἀκάκιεβιτς εἶχε καινούργιο παλτὸ καὶ πῶς ἡ «πατατούκα» εἶχε «τελευτήσει τὸν βίον της». Ὅλοι ἔτρεξαν ἀμέσως στὸ βεστιάριο γιά νά πεισθοῦν μὲ τὰ μάτια τους. Τὰ συγχαρητήρια ἄρχισαν νά πέφτουν βροχῆ στὸν Ἀκάκι Ἀκάκιεβιτς καὶ ἐκεῖνος τὰ δέχτηκε στὴν ἀρχὴ μὲ χαμόγελα καὶ ὕστερα μὲ κάποια σύγχυσι. Ὅταν οἱ συνάδελφοι του βάλθηκαν νά τὸν πιέζουν, πότε ὁ ἓνας καὶ πότε ὁ ἄλλος, καὶ νά ἐπιμένουν πῶς ἔπρεπε «νὰ βρέξουν τὸ καινούργιο» καὶ νά τοὺς κάνει τουλάχιστον ἓνα γλεντάκι γιά νά τὸ τιμήσουν, ὁ Ἀκάκι Ἀκάκιεβιτς δὲν ἤξερε πιά ποῦ νά χωθεῖ. Ἀφοῦ μάταια ἔψαξε νά βρεῖ μιὰ παραδεκτὴ δικαιολογία γιά νά τ' ἀποφύγει, ἐπιχείρησε στὸ τέλος, πολὺ ἀπλοϊκὰ, νά τοὺς πείσει πῶς τὸ παλτὸ δὲν ἦταν καινούργιο· ἰσχυρίστηκε, κατακόκκινος ἀπὸ ντροπὴ, ὅτι ἦταν ἀκόμα ἡ παλιὰ «πατατούκα» του. Τελικὰ, ἓνας ἀνώτερος ὑπάλληλος, ὑποπροϊστά-

στάμενος ἄν καλοθυμᾶμαι, πού ἤθελε νά δείξει ἀσφαλῶς πῶς δὲν ἦταν περιήφανος καὶ δὲ φοβόταν μὴν ἐκτεθεῖ κόνοντας παρῆα μὲ τοὺς κατωτέρους του, τὸν ἔβγαλε ἀπὸ τὴν ἀμηχανία λέγοντας :

— Καλὰ, καλὰ! Θὰ κάνω ἐγὼ τὸ γλεντάκι στὴ θέση τοῦ Ἀκάκι Ἀκάκιεβιτς. Σὰς προσκαλῶ ὄλους ναρθεῖτε ἀπόψε τὸ βράδυ νά πάρετε τὸ τσαῖ σπῖτι μου, ἀφοῦ μάλιστα ἔχω καὶ τὴ γιορτὴ μου σήμερα.

Εἶναι αὐτονόητο πῶς οἱ κύριοι ὑπάλληλοι ἄρχισαν ἀμέσως νά λένε τὰ πιὸ καλὰ λόγια στὸν ὑποπροϊστάμενο καὶ δέχτηκαν μὲ μεγάλη προθυμία τὴν πρόσκλησή του. Ὁ Ἀκάκι Ἀκάκιεβιτς γύρευε στὴν ἀρχὴ ν' ἀρνηθεῖ· ὁμως ὅταν ὅλοι βάλθηκαν νά τὸν κατακρίνουν καὶ νά τοῦ λένε πῶς ἔπρεπε νά ντρέπεται γιά τὴν ἀγένειά του, ἀναγκάστηκε νά ὑποχωρήσει. Ἄλλωστε, ἄμα τὸ καλοσυλλογίστηκε, εἶδε, μὲ κάποια εὐχαρίστησι, πῶς ἦταν μιὰ εὐκαιρία νά κάνει ἄλλη μιὰ φορά φιγούρα μὲ τὸ καινούργιο παλτὸ του, καὶ αὐτῆ τῆ φορὰ μέσα στὰ φῶτα. Πραγματικὰ ἡ μέρα αὐτῆ ἦταν ἐπίσημη γιορτὴ γιά τὸν ἀνθρωπᾶκο. Γύρισε σπῖτι του ἀκτινοβολώντας ἀπὸ χαρὰ, γδύθηκε, καὶ κρέμασε μὲ προφύλαξι τὸ παλτὸ στὸν τοῖχο, ἀφοῦ καὶ πάλι θαύμασε καὶ τὸ ὕφασμα καὶ τὴ φόδρα· ὕστερα ἔβγαλε τὴν παλιὰ του ξεκλωστιασμένη πατατούκα γιά νά τὴ συγκρίνει μὲ τὸ παλτὸ. Δὲ μπόρεσε νά μὴ βάλει τὰ γέλια καθὼς τὴν εἶδε : πραγματικὰ, ἡ διαφορὰ ἦταν τεράστια! Καὶ ὅσιν ὥρα ἔτρωγε, ἓνα σαρκαστικὸ χάχανο σοῦφρωνε τὰ χεῖλια του, κάθε φορά πού ἔφερνε στὴ σκέψη του τὴν παλιὰ πατατούκα του. Ὑστερα ἀπ' αὐτὸ τὸ τόσο εὐθυμο γεῦμα, ἀμέλησε γιά πρώτη φορά τὶς ἀντιγραφές του καὶ ξάπλωσε στὸ κρεβάτι γιά νά χουζουρέψει λιγάκι ὥσπου νά σκοτεινιάσει. Μόλις νύχτωσε, χωρὶς ν' ἀργοπορεῖ ἄλλο, ντύθηκε, ἔριξε στοὺς ὤμους του τὸ παλτὸ του καὶ βγήκε. Πολὺ λυπόμαστε πού δὲ μποροῦμε νά ποῦμε μ' ἀκρίβεια ποῦ ἔμενε ὁ ὑποπροϊστά-

195
μενος πού τούς είχε καλεσμένους : ή μνήμη αρχίζει να
μᾶς προδίνει· οἱ δρόμοι καὶ τὰ κτίρια τῆς Πετρούπολης
μπερδεύονται τόσο πολὺ μέσα στὸ κεφάλι μας ὥστε δὲν
καταφέρνουμε πιά νὰ προσανατολιστοῦμε μέσα σ' αὐτὸ
τὸν ἀέραντο λαβύρινθο. Πάντως εἶναι βέβαιο πὼς ὁ
ἀνώτερος αὐτὸς ὑπάλλληλος ἔμενε σὲ μιὰ ἀπὸ τὶς καλὲς
συνοικίες, καὶ ἐπομένως πολὺ μακριὰ ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ
'Ακάκι 'Ακάκιεβιτς. Ὁ ἥρωάς μας ὑποχρεώθηκε στὴν
ἀρχὴ νὰ περάσει μερικoὺς σκοτεινοὺς καὶ σχεδὸν ἐρη-
μους δρόμους, δ' πού τὰ φανάρια ἔκαιγαν σὺν πυγολαμπίδες·
ὅσο ὅμως πλησίαζε στὸν προορισμὸ του, ἡ κίνηση ζώη-
ρευε καὶ τὰ φῶτα γίνονταν πῶς λαμπερά. Ἀνάμεσα στοὺς
διαβύτες, πού ὄλο καὶ περισσότερο πλήθυναν, ἐμφανί-
σθηκαν κομποντιμένες κυρίες καὶ κύριοι μὲ γιακάδες
ἀπὸ καστορόγωνα. Τὰ μικρὰ ξύλινα ἔλκηθρα, πού ἦταν
γεμῖτα μὲ χρυσομένα καρφιά, παραχώρησαν γρήγορα τὴ
θέση τους σὲ ὑπέροχα ὀχήματα : ψηλά, βερνικωμένα ἔλ-
κηθρα, σκεπασμένα μ' ἀρκουδοτόμαρα, πού τὰ ὀδηγοῦσαν
ἀμαξάδες μὲ κόκκινους, βελούδινους σκούφους· πολυ-
τελῆ λαντῶ μὲ διακόσμηση καθίσματα, πού ἔκαναν τὸ
χιόνι νὰ τρίξει κάτω ἀπὸ τὶς ρόδες τους. Ὁ 'Ακάκι 'Α-
κάκιεβιτς τὰ κοίταξε ὅλα αὐτὰ σὰ νὰ τὰ ἔβλεπε πρώτη
φορὰ, γιατί χρόνια τώρα δὲν ἔβγαине πιά τὸ βράδυ ἀπ'
τὸ σπίτι του. Ἐνας πίνακας, σὲ μιὰ φωτισμένη βιτρίνα,
συγκράτησε -γιὰ ὥρα τὴν προσοχὴ του : μιὰ ὡραία γυ-
ναῖκα ἔβγαζε τὸ παπούτσι της, ἀποκαλύπτοντας ἔτσι ἕνα
τορνευτὸ πόδι, ἐνῶ ἀπὸ τὴν πόρτα, πού ἦταν μισάνοι-
χτη πίσω της, ἕνας κύριος μὲ φαβορίτες ἔριχνε ἀδιά-
κριτα βλέμματα. Ὁ 'Ακάκι 'Ακάκιεβιτς κούνησε τὸ κε-
φάλι, χαμογέλασε καὶ συνέχισε τὸ δρόμο του. Τί νὰ σή-
μαινε αὐτὸ τὸ χαμόγελο ; Τοῦ ἀποκαλύφθηκε μήπως κάτι
πού τ' ἀγνοοῦσε, μὰ πού τὸ διάχυτο ἔνστικτό του κοιμᾶ-
ται ὥστόσο μέσα στὸν καθένα μας; Εἶπε ἄραγε μέσα του,
ὅπως καὶ τόσοι συνάδελφοί του: « Ἄχ, αὐτοὶ οἱ Φραντσέζοι,

δὲ μπορείς νὰ πείς, ἄμα τοὺς ἔμπει ὁ διάολος μέσα τους...
ἄς ποῦμε... πραγματικὰ εἶναι... πέρα γιὰ πέρα...». Μπο-
ρεῖ πάλι καὶ νὰ μὴ σκέφτηκε τίποτα τέτοιο ὁ ἥρωάς μας :
τὰ μύχια τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς εἶναι ἀνεξερεύνητα καὶ κα-
νεὶς δὲ μπορεί νὰ μαντέψει κάθε τί πού συμβαίνει μέσα της.
Ἐπὶ τέλους ἔφτασε στὸ σπίτι τοῦ ὑποπροϊστάμενου, πού
ζοῦσε ἀσφαλῶς πλουσιοπάροχα, γιατί τὸ διαμέρισμά του
ἔπιανε ὄλο τὸ δεύτερο πάτωμα καὶ κρεμόταν καὶ φανάρι
στὴ σκάλα. Ὅταν μπῆκε στὸν προθάλαμο, ὁ 'Ακάκι 'Ακά-
κιεβιτς ἀντίκρουσε σειρὲς ὀλόκληρες ἀπὸ γαλότσες στὸ πά-
τωμα κι' ἀνάμεσά τους ἕνα σαμβάρι, πού γουργούριζε κά-
τω ἀπὸ σύννεφα ἀτμοῦ. Σ' ὄλους τοὺς τοίχους κρέμονταν
γοῦνες καὶ παλτά, πού μερικὰ μάλιστα εἶχαν γιακάδες
ἀπὸ καστορόγωνα κι' ἄλλα ρεβέρ ἀπὸ βελούδο. Μιὰ ὑπό-
κωφη ὀχλοβοή, πού ἔρχόταν ἀπὸ τὸ διπλάνο δωμάτιο,
δυνάμωσε ξαφνικά : μιὰ πόρτα ἀνοίξε καὶ μπῆκε ἕνας
ὑπρέτης φορτωμένος μ' ἕνα μεγάλο δίσκο γεμῖτο ἄδεια
ποτήρια, ἕνα βάζο μ' ἀνθόγαλο, ἕνα πανεράκι μὲ μπι-
σκότα, σημάδι ὀλοφάνερο πὼς οἱ κύριοι ὑπάλλληλοι εἶ-
χαν στρογγυλοκαθήσει ἀπὸ ἀρκετὴν ὥρα καὶ εἶχαν κιό-
λας ρουφήξει τὸ πρῶτο τους ποτήρι μὲ τσάι. Ὁ 'Ακάκι
'Ακάκιεβιτς κρέμασε τὸ παλτό του δίπλα στὰ ἄλλα, πῆ-
ρε κουράγιο, καὶ πέρασε στὸ δωμάτιο. Μονομιᾶς τότε
οἱ καλεσμένοι, τὰ κεριά, τὰ τσιμπούκια, τὰ τραπέζια γιὰ
τὸ χαρτοπαίγνιο μπερδεύτηκαν στὰ θαμπωμένα του μά-
τια, ἐνῶ οἱ κρότοι ἀπὸ τὶς καρέκλες πού μετακινούνταν
κι' ὁ θόρυβος ἀπὸ τὶς συζητήσεις τοῦ ζάλισαν τ' αὐτιά
του. Μὴν ξέροντας κι' ἐκεῖνος τί νὰ κάνει, κοκκάλωσε
σὲ μιὰ ἀπίθανα ἀδέξια στάση. Γρήγορα ὅμως τὸν πῆραν
εἶδηση, τὸν χειροκρότησαν μ' ἐπευφημίες κι' ἔτρεξαν στὸν
προθάλαμο γιὰ νὰ θαυμάσουν ἀκόμα μιὰ φορὰ τὸ περί-
φημο παλτό. Μὲ τὴν ἀπλοϊκὴ του ἀγαθότητα, ὁ 'Ακάκι
'Ακάκιεβιτς, ἂν καὶ κατασυγχισμένος, κολακευόταν ἀπ'
ὄλους αὐτοὺς τοὺς ὁμόφωνους ἐπαίνους. Φυσικά, ὅστερα,

δέν ἄργησαν νά τόν παρατήσουν κι' ἐκεῖνον καί τὸ παλτό του γιά τίς ἀπολαύσεις τοῦ χουίστ. Ἡ φασαρία, οἱ συζητήσεις, τὸ πλῆθος, ὅλα αὐτά τὰ ἀγνωστα πράγματα βύθιζαν τὸν ταλαιπωρο ἀνθρωπάκο σ' ἓνα εἶδος ἀποβλάκωσης: δέν ἤξερε τί νά κάνει τὰ χέρια του, τὰ πόδια του, ὁλόκληρο τὸν ἑαυτό του. Στὸ τέλος κάθησε κοντὰ στοὺς παίκτες καί προσπάθησε νά παρακολουθήσει τὸ παιχνίδι τους· τοὺς κοίταξε ἕναν - ἕναν μὲ τὴ σειρά, στὸ πρόσωπο, γρήγορα ὁμως ἐνοιωσε νά τὸν γεμίσει ἡ πλήξη κι' ἄρχισε νά χασμουριέται, γιατί εἶχε περάσει ἡ ὥρα τοῦ ὕπνου του. Θέλησε τότε νά φύγει καί σηκώθηκε ν' ἀποχαιρετήσει τὸν οἰκοδεσπότη, μὰ κανένας δέν τὸ δέχτηκε· ὅλοι τὸν κρατοῦσαν, ὅλοι ἐπιμέναν νά πιεῖ μονορούφι, πρὸς τιμὴν τοῦ παλτοῦ, τουλάχιστον ἓνα ποτήρι σαμπάνια. Ὑστερα ἀπὸ μιὰ ὥρα σερβιρίστηκε τὸ σουπὲ πού περιλάβαινε ρωσικὴ σαλάτα, κρύο βραστό μοσχάρι, πίττα καί γλυκὰ μὲ συνοδεία σαμπάνιας. Ὁ Ἀκάκι Ἀκάκιεβιτς ὑποχρεώθηκε ν' ἀδειάσει δυὸ ποτήρια, πού τὸν ἔφεραν λιγάκι στὸ κέφι, χωρὶς πάντως νά τὸν κάνουν νά ξεχάσει πὼς ἦταν κιάλας μεσάνυχτα καί καιρὸς πιά νά γυρίσει σπίτι του. Ἀπὸ φόβο μὴ διαμαρτυρηθεῖ καί πάλι ὁ οἰκοδεσπότης, τῶσκασε ἀλά γαλλικά, ἔρπαξε τὸ παλτό του — πού γιά μεγάλη του στενοχώρια τὸ βρῆκε πεσμένο στὸ πάτωμα — τὸ τίναξε, τὸ σκούπισε προσεκτικὰ καί κατέβηκε τὴ σκάλα.

Τὰ φανάρια ἔκαιγαν πάντα στοὺς δρόμους. Μερικὲς παράγκες, λέσχες ἀποκλειστικὲς ὑπηρετῶν, ἀμαξάδων καί ἄλλων ἀνθρώπων τῆς ἴδιας περιωπῆς, ἦταν ἀκόμα ἀνοιχτές· ἄλλες, ἂν καί κλειστὲς, ἄφηναν ὥστόσο νά ξεχύνεται ἀπὸ τὴ χαραμάδα τῆς πόρτας τους μιὰ μακρὰ λουρίδα ἀπὸ φῶς, ἐνδειξὴ βέβαιη πὼς δέν τοὺς ἔλειπε ἡ πελατεία: ὅλοι αὐτοὶ οἱ κύριοι καί κυρίες τῆς κουζίνας καί τῆς αὐλῆς συνέχιζαν τίς ἀτέλειωτες κουσκουσουριές τους, ἐνῶ τ' ἀφεντικά τους, ἐκνευρισμένα κι' ἀπαυδημέ-

να, ἀναρρωτιόνταν ποῦ στὴν ὀργὴ εἶχαν πάει κι' εἶχαν χαθεῖ οἱ ἀξιοὶ ὑπηρετές τους. Ὁ Ἀκάκι Ἀκάκιεβιτς βιάδιζε μὲ λεβέντικο βῆμα· μάλιστα ξαφνικά, ὁ Θεὸς ξέρει γιατί, ρίχτηκε ξοπίσω ἀπὸ μιὰ κυρία πού ξεπετάχτηκε σὰν κομήτης μπροστά του καί πού σειώταν καί λυγιώταν ὁλόκληρη. Γρήγορα ὁμως συγκράτησε αὐτὴ τὴν ἀποκοτιά κι' ἀναρρωτήθηκε τί τάχα τὸν εἶχε κάνει ν' ἀφηνιάσει ἔτσι. Καί γρήγορα μπροστά του ἀπλώθηκαν οἱ μοναχικοὶ ἐκεῖνοι δρόμοι, πλαισιωμένοι ἀπὸ φράχτες καί ξύλινα σπίτια πού, σκυθρωποὶ ἀκόμα καί τὴν ἡμέρα, γίνονται πιδ θλιβεροί, πιδ πένθιμοι τὴ νύχτα. Πολὺ σπάνια παρουσιαζόταν τὸ φῶς κάποιου φαναριοῦ: ἀσφαλῶς ἔκαναν οἰκονομία στὸ λάδι. Μόνο τὸ χιόνι σπιθοβολοῦσε στὸ μάκρος τους καί γύρω τὰ κοιμισμένα χαμόσπιτα, μὲ τὰ παντζούρια κλειστά, σχηματίζαν τρομαχτικοὺς μαύρους ὄγκους. Πουθενὰ ζωντανὴ ψυχὴ. Τέλος παρουσιάστηκε μιὰ ἀπεραντὴ ἄδεια ἔκταση, πού ἔμοιαζε λιγώτερο μὲ πλατεῖα καί περισσότερο μὲ φοβερὴ ἔρημο. Τὰ σπίτια ὅπου τέλειωνε μόλις πού μαντεύονταν καί, χαμένος σ' αὐτὴ τὴν ἀπεραντοσύνη, ὁ φανὸς μίαι σκοπιᾶς ἔμοιαζε νά καίει πέρα μακρὰ, στὴν ἄλλη ἄκρη τοῦ κόσμου. Ὅταν ἔφτασε ἐκεῖ, ὁ Ἀκάκι Ἀκάκιεβιτς ἐνοιωσε νά τὸν ἐγκαταλείπει ὅλη ἡ λεβεντιά του· δοκίμασε ἓνα κακὸ προαίσθημα καί μπῆκε στὴν πλατεῖα μὲ μιὰ περίσκεψη πού πολὺ πλησίαζε στὸ φόβο. Ἐριξε πίσω του μιὰ ματιὰ, ἄλλη μιὰ δεξιὰ, ἄλλη μιὰ ἀριστερὰ καί θάρρεψε πὼς εἶχε χαθεῖ μέσα σὲ μιὰ θάλασσα ἀπὸ σκοτάδι. «Ὁχι, ὅπως-δήποτε, πιδ καλὰ νά μὴν κοιτόζω», εἶπε μέσα του. Προχώρησε ἔτσι μὲ κλειστά τὰ μάτια κι' ὅταν τὰ ξανάνοιξε γιά νά δεῖ ἂν ἡ ἐπικίνδυνη διαδρομὴ πλησίαζε νά τελειώσει, βρέθηκε ξαφνικά, σχεδὸν μύτη μὲ μύτη, μὲ δυὸ ἢ τρεῖς ἀνθρώπους πού εἶχαν κάτι πελώριες μουστάκες. Τί νά ἦταν αὐτοὶ οἱ ἀνθρώποι; Δὲ βρῆκε τὸν καιρὸ γιά

νά τὸ ἐξακριβώσει, γιατί τὰ μάτια του θόλωσαν κι ἡ καρδιά του ἄρχισε νά χτυπᾷ γρήγορα.

—Ἐ, γιά βάστα, αὐτὸ τὸ παλτὸ εἶναι δικό μου! φώναξε βροντερὰ ὁ ἕνας ἀπὸ τοὺς ἀγνώστους.

Κι' ἄρπαξε ἀπὸ τὸ γιὰκὰ τὸν Ἀκάκι Ἀκάκιεβιτς πού εἶχε ἀνοίξει τὸ στόμα του γιά νά φωνάξει βοήθεια. Ἀμέσως ὁ ἄλλος μανιτράχαλος σήκωσε μπροστὰ στή μύτη του τὴ γροθιά του, πού ἦταν χοντρή ὅσο τὸ κεφάλι ἑνὸς ἀνωτέρου ὑπαλλήλου καὶ εἶπε :

— Βούλωσ' το γιατί κήκης!

Ὁ Ἀκάκι Ἀκάκιεβιτς, πιδ πολὺ νεκρὸς παρὰ ζωντανός, αἰσθάνθηκε μόνο πὼς τὸν ἐγδυναν ἀπὸ τὸ παλτὸ του. Μιά γονατιά στὰ νεφρὰ τὸν ἔστειλε νά κυλιστεῖ μὲς στὸ χιόνι, ὅπου ἔχασε τελικὰ τὶς αἰσθήσεις του. Ὄταν τὶς ξαναβρῆκε ἀνασηκώθηκε καὶ εἶδε πὼς δὲ βρισκόταν κανένας πιά γύρω του. Μιά ἔντονη αἴσθηση κρύου τοῦ θύμησε τὴν ἐξαφάνιση τοῦ παλτοῦ του· ἄρχισε νά ξεφωνίζει ἀλλὰ μὲ μιὰ φωνή πού δὲν κατάφερνε νά φτάσει ὡς τὶς ἄκρες τῆς πλατείας. Ἀγριεμένος, παραζαλισμένος, φωνάζοντας πάντα, ἔτρεξε ὀλόγισια στή σκοπιά, ὅπου ἕνας δημοτικὸς φρουρός, ἀκουμπισμένος στὸ λογχοπέλεκι του, ἄνοιγε, θαρρῶ, ὄλο ἐκπληξη τὰ μάτια του: τί διάβολο γύρευε ἀπ' αὐτὸν αὐτὸ τὸ νευρόσπαστο πού ἐρχόταν ἀπάνω του οὐρλιάζοντας σὰ δαιμονισμένο; Μὲ λαχανιαστὴ φωνή, ὁ Ἀκάκι Ἀκάκιεβιτς τὸν κατσάδιασε πού κοιμώταν στή σκοπιά του τὴ στιγμή πού πιδ πέρα ἐγδυναν τοὺς διαβάτες. Ὁ φύλακας ἀποκρίθηκε πὼς φυσικὰ εἶχε δεῖ πού τὸν σταμάτησαν δυὸ ἄνθρωποι στὴ μέση τῆς πλατείας.

—Ὅμως, πρόσθεσε, νόμισα πὼς ἦταν φίλοι σας. Ἀντὶ νά μὲ βρίζετε, πιδ καλὰ θὰ κάνετε νά πάτε αὔριο κιδ-λας στὸν κ. ἀστυνόμο· θὰ σᾶς ξαναβρεῖ ἀμέσως τὸ παλτό σας.

Ὁ Ἀκάκι Ἀκάκιεβιτς ἔτρεξε, χωρὶς νά πάρει ἀνά-

σα, στὸ σπίτι του, ὅπου ἔφτασε σὲ οἰκτρὴ κατάσταση: τὰ μαλλιά του ἦταν ἀνάκατα—θέλω νά πῶ γιά τὶς λίγες τοῦφες πού γαρνίρανε ἀκόμα τὸ σβέρκο καὶ τοὺς κροτάφους του—τὸ στήθος, οἱ γοφοί, τὰ πόδια του, ὄλα γεμᾶτα χιόνι. Καθὼς ἀκουσε τὰ τρομερὰ βροντοκοπήματά του στὴν πόρτα, ἡ καλοκάγαθη σπιτονοικοκυρὰ του πετάχτηκε ἀπὸ τὸ κρεβάτι τῆς κι' ἔτρεξε στὴν εἰσοδο· μ' ὄλο πού, στὴ βιασύνῃ τῆς, δὲν εἶχε προλάβει νά βάλει παρὰ μόνο μιὰ παντόφλα, ἀνέβαζε σεμνότυφα μὲ τὸ χέρι τὴ νυχτικιά τῆς στὸ στήθος τῆς. Ἡ ἀναστάτωση τοῦ νοικάρη τῆς τὴν ἔκανε νά ὀπισθοχωρήσει τρομαγμένη. Ὄταν πληροφορήθηκε τὴ φορικτὴ περιπέτεια, σήκωσε τὰ χέρια ψηλά κι' ἄρχισε νά τὸν συμβουλεύει.

—Προπαντός, τοῦ εἶπε, κοιτάξτε μὴν πάτε καὶ παραπονεθεῖτε στὸν ἀστυνόμο τῆς συνοικίας· μόνο μελάδες θάχετε. Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος ἄλλα ὑπόσχεται κι' ἄλλα κάνει. Πηγαίνετε λοιπὸν κατευθεῖαν στὸν ἀστυνόμο τῆς περιφέρειας. Ἡ Ἄννα ἡ Φιλλανδέζα, πού τὴν εἶχα μιὰ φορά ὑπρέτρια, δουλεύει τώρα στὸ σπίτι του νταντὰ τῶν παιδιῶν. Ἄλλωστε κι' ἐγὼ τὸν ξέρω στὸ πρόσωπο· περνάει συχνὰ κάτω ἀπὸ τὸ παραθύρι μου καὶ ποτὲ του δὲ λείπει ἀπὸ τὴ λειτουργία. Ἀφοῦ προσεύχεται στὸ Θεὸ καὶ κοιτάζει μὲ τόση καλοσύνη τὸν κόσμο, θὰ πρέπει σίγουρα νά εἶναι ὁ καλύτερος τῶν ἀνθρώπων.

Ἀφοῦ χόρτασε ἔτσι ἀπὸ συμβουλές, ὁ Ἀκάκι Ἀκάκιεβιτς σύρθηκε θλιβερὰ ὡς τὴν κάμαρά του. Πὼς πέρασε τὴν ὑπόλοιπη νύχτα; Ἀφήνουμε σ' ἐκείνους πού ξέρουν λίγο ἢ πολὺ νά μπαίνουν στὴ θέση τοῦ ἄλλου τὴ φροντίδα νά κρίνουν.

Τὸ πρωί, ἀπὸ νωρὶς, ὁ Ἀκάκι Ἀκάκιεβιτς ἔτρεξε στὴν ἀστυνομία: ὁ κ. ἀστυνόμος κοιμώταν ἀκόμα. Ξαναπῆγε στὶς δέκα: ὁ κ. ἀστυνόμος ἐξακολουθοῦσε νά κοιμάται.

Πῆγε πάλι στὶς ἔντεκα: ὁ κ. ἀστυνόμος εἶχε βγεῖ

Εξω. Ξανάρθε τὸ μεσημέρι : οἱ γραφιάδες τὸν σταμάτησαν καὶ γύρεψαν νὰ μάθουν μὲ κάθε τρόπο τί τὸν ἔφερνε, τί γύρευε, τί τοῦ εἶχε συμβεῖ. Ὁ Ἀκάκι Ἀκάκιεβιτς, πού εἶχε χάσει πιά τὴν ὑπομονή του, ἔδειξε, πρώτη φορὰ στὴ ζωὴ του, σταθερότητα : τοὺς δήλωσε ξεκάθαρα πὼς ἐννοοῦσε νὰ δει προσωπικὰ τὸν ἀστυνόμο, γιατί ἐρχόταν ἀπὸ τὸ ὑπουργεῖο γιὰ ἐπεῖγον ζήτημα· ἂν ἐπιμέναν νὰ τὸν καθυστεροῦν, θὰ ἔκανε παράπονα καὶ θὰ ἔβλεπαν τότε τί θὰ τοὺς κόστιζε ... Οἱ χαρτομουντζουρωτῆδες δὲν τόλμησαν ν' ἀπαντήσουν τίποτα σὲ τέτοια ἐπιχειρήματα καὶ ἕνας ἀπ' αὐτοὺς πῆγε νὰ εἰδοποιήσει τὸν κ. ἀστυνόμο.

Ὁ κ. ἀστυνόμος δέχτηκε μὲ πολὺ παρῆξενο τρόπο τὴν ἀφήγηση τῆς κλοπῆς : ἀντὶ νὰ δώσει προσοχὴ στὴν ἴδια τὴν οὐσία τοῦ ζητήματος, ἔπιασε νὰ ρωτᾷ τὸ ἕνα καὶ τὸ ἄλλο τὸν Ἀκάκι Ἀκάκιεβιτς : γιατί γύριζε τόσο ἀργὰ ἐξω ; ἀπὸ ποῦ ἐρχόταν ; ἀπὸ κάποιο ὑποπιο μέρος, βέβαια ; Τόσο, πού ὁ δύστυχος ἠρωᾶς μας ἔφυγε καταστενοχωρημένος, ἀμφιβάλλωντας ἂν θὰ γινόταν τίποτα μὲ τὴ μὴνυσή του.

Ἐκείνη τὴ μέρα, γιὰ πρώτη καὶ μοναδική φορὰ στὴ ζωὴ του, ὁ Ἀκάκι Ἀκάκιεβιτς δὲν πῆγε στὸ γραφεῖο. Παρουσιάστηκε ἐκεῖ τὴν ἄλλη μέρα, κατάχλωμος σὰν πεθαμένος καὶ ντυμένος μὲ τὴν παλιὰ πατατούκα του, πού ἦταν ὅσο ποτὲ ἀξιοθρήνητη. Ἡ ἱστορία τῆς κλοπῆς συγκίνησε ὄλους σχεδὸν τοὺς συναδέλφους του, μ' ὄλο πού μερικοὶ βρῆκαν καὶ πάλι εὐκαιρία γιὰ κοροϊδία. Ἐνας ἔρανος πού ὀργανώθηκε ἀμέσως δὲν ἀπόδωσε καὶ σπουδαῖα πράγματα : οἱ κύριοι ὑπάλληλοι εἶχαν ἀναγκαστεῖ πρόσφατα νὰ βάλουν λεφτὰ γιὰ νὰ γίνεῖ τὸ πορτραῖτο τοῦ διευθυντῆ τους καθὼς καὶ νὰ συνεισφέρουν δὲν ξέρω κι' ἐγὼ σὲ ποιὸ ἀγαθοποιὸ ἔργο πού πατρονάριζε ὁ τμηματάρχης τους. Ὡστόσο ἕνας ἀπ' αὐτοὺς, κινημένος ἀπὸ συμπόνια, γύρεψε νὰ δώσει τουλάχιστον μιὰ καλὴ συμ-

βουλή στὸν Ἀκάκι Ἀκάκιεβιτς. Τὸν προέτρεψε νὰ μὴν πάει στὸν ἀστυνόμο τῆς συνοικίας του γιατί κι' ἂν ἀκόμα παραδεχόταν κανεὶς, πρᾶγμα πού ἦταν βέβαια πιθανό, διὰ γιὰ νὰ κερδίσει τὴν εὐαρέσκεια τῶν ἀνωτέρων του, ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ξανάβρισκε τὸ «σῶμα τοῦ ἐγκλήματος», καὶ πάλι ὁ Ἀκάκι Ἀκάκιεβιτς δὲν θὰ ἔπαιρνε πίσω τὸ παλτό του : πὼς θ' ἀπόδειχνε ὅτι τὸ ροῦχο αὐτὸ ἦταν ἀληθινὰ δικό του ; Καλύτερα ἦταν λοιπὸν ν' ἀπευθυνθεῖ σὲ κάποιο «σημαντικὸ πρόσωπο» πού, ἀφοῦ βέβαια θὰ μιλοῦσε ἢ θὰ ἔγραφε σ' ὁποιον ἦταν ἀρμόδιος, θὰ ἔδινε πιδ εὐνοϊκὴ τροπὴ στὴν ὑπόθεση. Στὴν ἀπελπισία του, ὁ Ἀκάκι Ἀκάκιεβιτς ἀποφάσισε νὰ πάει νὰ βρεῖ αὐτὸ τὸ πρόσωπο πού, γιὰ νὰ μιλήσουμε εὐλικρινά, κανεὶς δὲν ἤξερε σὲ τί συνίσταντο οἱ ἀρμοδιότητές του. Πρέπει νὰ ἐξηγήσουμε πὼς τὸ πρόσωπο αὐτὸ δὲν εἶχε γίνεῖ σημαντικό παρά ἐδῶ καὶ λίγο διάστημα· κι' ἀκόμα, σὲ σχέση μὲ ἄλλα πιδ σημαντικὰ πρόσωπα, ἡ θέση πού εἶχε δὲ λογαριαζόταν καὶ τόσο σημαντικὴ. Ὅμως πάντα βρίσκονται ἄνθρωποι πού δίνουν σημασία σὲ πράγματα πού δὲν ἔχουν. Ἄλλωστε κι' ὁ ἴδιος φρόντιζε πολὺ νὰ υπογραμμίζει μὲ τοὺς πιδ διάφορους τρόπους τὴ σημαντικότητά του : διὰν ἐρχόταν στὸ γραφεῖο του, ὄλο τὸ κατώτερο προσωπικὸ ἦταν ὑποχρεωμένο νὰ σηκωθεῖ καὶ νὰ πάει νὰ τὸν ὑποδεχτεῖ· δὲ μπορούσε κανεὶς ν' ἀπευθυνθεῖ σ' αὐτόν, παρά μόνο ἀπὸ τὸν ἱεραρχικὸ δρόμο : ὁ πρωτοκυλλητῆς ὑπουργείου ἔκανε ἀναφορὰ στὸν ἐπαρχιακὸ σύμβουλο, ὁ ἐπαρχιακὸς σύμβουλος στὸν ἐπίτιμο σύμβουλο, ἐκεῖνος πάλι στὸν πιδ ἀνώτερο καὶ ἔτσι συνέχεια.

Τὸ πνεῦμα τῆς μίμησης ἔχει μολύνει πλατεῖα τὴν ἅγια Ρωσία μας : ὄλοι θέλουν νὰ παρασταίνουν τὸν διευθυντὴ καὶ ν' ἀντιγράφουν τὸν ἀνώτερό τους. Κάποιος ἐπίτιμος σύμβουλος, πού τὸν εἶχαν βάλει νὰ διευθύνει μιὰν ἀσήμαντη ὑπηρεσία, ἔσπευσε, λένε, νὰ φτειάζει μ' ἕνα ξύλινο χῶρισμα ἕνα εἶδος δωματίου πού τὸ δνό-

129
-
μασε με στόμφο: «Γραφείον του Διευθυντοῦ» κλητήρες με κόκκινο κολλάρο και σειρήτια σ' όλες τις ραφές τους άνοιγαν σ' όποιον έρχόταν την πόρτα αὐτῆς τῆς ποντικότρυπας, όπου μετὰ βίας χωροῦσε ένα γραφειάκι. Τό σημαντικό πρόσωπο πού άπασχολεί τῆ διήγησή μας καμωνόταν τόν άριστοκράτη κι' είχε πάρει άλαζονικά φερσίματα. Τό σύστημά του, από τὰ πιό άπλά, βασιζόταν μοναδικά στην άυστηρότητα. «Άυστηρότητα, ξανά άυστηρότητα, πάντα άυστηρότητα!» έπανελάμβανε άδιάκοπα, κεραυνοβολώντας τόν συνομιλητή του μ' ένα γεμάτο σημασία βλέμμα, άν και άχρειαστο, μιὰ και οί δέκα ἢ δώδεκα υπάλληλοι πού είχε στις διαταγές του ήταν ξεχειλοί από σεβασμό και τρομάρα: μόλις τόν έβλεπαν νά έρχεται, παρατοῦσαν τῆ δουλειά τους και περίμεναν κοκκαλωμένοι προσοχή ώσπου νά εὐδοκήσει νά διασχίσει τό γραφείο τους. Άπευθυνόταν στους κατωτέρους του πάντα σέ τραχύ τόνο και τις πιό πολλές φορές για νά κάνει μιὰ από τις άκόλουθες τρεις έρωτήσεις: «Ποῦ τῆ βρίσκετε τέτοια αὐθάδεια; Ξέρετε σέ ποιόν μιλάτε; Καταλαβαίνετε ποιόν έχετε μπροστά σας;»

Κι' όμως ήταν καλός άνθρωπος, πολύ ύποχρεωτικός και μάλιστα, ως πρόσφατα, ευχάριστος στή συναναστροφή με τούς φίλους του: αλλά ό τίτλος τοῦ Έξοχώτατου τοῦ είχε φουσκώσει όλότελα τό μυαλό. Μόλις άπόχτησε αὐτό τόν τίτλο πῆραν άέρα τὰ μυαλά του κι' έχασε κάθε αὐτοέλεγχο. Με τούς ισότιμούς του συμπεριφερόταν άκόμα σάν άνθρωπος με καλή άνατροφή και καθόλου κουτός, από πολλές άπόψεις: άν τύχαινε όμως ν' άνακατευτοῦν στή συντροφιά κατώτερα πρόσωπα, έστω και κατὰ ένα βαθμό από τό δικό του, γινόταν άμέσως άνυπόφορος, ξεχνοῦσε κάθε ευπρέπεια και βουβαινόταν. Αὐτό δέν τόν έμπόδιζε νά καταλαβαίνει πώς θά μπορούσε νά περάσει με πολύ πιό ευχάριστο τρόπο τῆν ώρα του. Σοῦ έκανε τότε λύπηση νά τόν βλέπεις: διάβαζες στα μάτια του τῆ

λαχτάρα νά μπει στην ἄλφα συζήτηση, ν' άναμιχθεί στή βῆτα συντροφιά, μα και τόν καταλάβαινες σύγχρονα νά συγκρατιέται από τό φόβο μήπως εκθέσει τῆν αξιοπρέπεια του, μήπως μειώσει τό κύρος του. Έτσι, καθώς άχυρωνόταν δλο και περισσότερο σέ μιάν άγέρωχη σιωπή, πού δέν τῆ διέκοπταν παρά μονοσύλλαβα, δέν άργησε νά βγάλει όνομα πώς ήταν ό πιό μεγάλος χωριότης τοῦ κόσμου.

Ό Άκάκι Άκάκιεβιτς πῆγε σ' αὐτό τό πρόσωπο σέ μιὰ πολύ άκατάλληλη στιγμή. τουλάχιστον για τόν ίδιο, γιατί τό πρόσωπο πού λέμε δέ θά μπορούσε νά όνειρευτεί πιό κατάλληλη ευκαιρία για νά επιδείξει τῆ σπουδαιότητά του. Κλεισμένος στο διευθυντικό γραφείο του κουβέντιαζε πολύ κεφῶτα μ' ένα παλιό, παιδικό του φίλο και συμμαθητή, πού είχε νά τόν συναντήσει πολλά - πολλά χρόνια. Όταν τόν ειδοποίησαν πώς θέλει νά τόν δει κάποιος Μπασμάτσκιν:

— Ποιός είναι αὐτός; ρώτησε άπότομα.

— Ένας δημόσιος υπάλληλος, τοῦ άπάντησαν.

— Ά! Καλά, ως περιμένει! Είμαι άπασχολημένος.

Ήταν, πρέπει νά τ' όμολογήσουμε, ένα άσύστολο ψέμμα: τό σημαντικό μας πρόσωπο δέν ήταν ούτε ένα τόσο δά άπασχολημένο. Έδῶ και λίγην ώρα ἢ συζήτηση είχε άρχισει νά σβῆνει: κοβόταν κάθε τόσο από μεγάλα διαλείμματα όπου οί δυό φίλοι χτυποῦσαν ό ένας τόν άλλον στα γόνατα κι' επανελάμβαναν: «Έτσι λοιπόν, Ίβάν Άβράμοβιτς! — Και βέβαια, Στεπάν Βαρλάμοβιτς!» Δίνοντας διαταγή νά ποῦν στον Μπασμάτσκιν νά περιμένει, ό άνθρωπος μας έννοοῦσε άπλά νά δείξει στο φίλο του, πού είχε άποσυρθεί από τῆν ύπηρεσία κι' είχε εγκατασταθεί στην επαρχία, τῆν έξουσία πού είχε πάνω στους υπαλλήλους, ύποχρεώνοντάς τους νά περιμένουν στον αντίοάλαμο ώσπου νά ευαρεστηθεί νά τούς καλέσει. Όταν, με

τά ποθρα στο στόμα και ξαπλωμένοι σε άνετες κουνιστές πολυθρόνες, οι κύριοι αυτοί φλυάρησαν ή μάλλον σώπασαν όσο τους άρεσε, το σημαντικό πρόσωπο έδειξε ξαφνικά να θυμήθηκε κάποιο πράγμα και είπε στον γραμματέα του που έμπαινε κρατώντας φακέλλους κάτω από τη μασχάλη του :

— Μιά στιγμή... Νομίζω πως έξω περιμένει κάποιος υπάλληλος. Πέστε του πως μπορεί να περάσει.

Στη θύα του αξιοθρήνητου Άκάκι Άκάκιεβιτς και της όχι λιγώτερο αξιοθρήνητης στολής του, το σημαντικό μας πρόσωπο γύρισε άπότομα προς το μέρος του :

— Τί επιθυμείτε ; τον ρώτησε μ' αυτή την τραχειά φωνή, που την είχε μάθει κάνοντας εξάσκηση μπροστά στον καθρέφτη του, μονάχος στην κύμαρα του, μία όλοκληρη βδομάδα πριν από τον προβιβασμό του, που τον είχε μεταβάλει σε έξοχότητα. Μ' όλο που από την πρώτη στιγμή, ο Άκάκι Άκάκιεβιτς ένοιωσε να τον διαπερνά ίερό δέος, κατάφερε ώστόσο, όσο του επέτρεπε ή διστακτική γλώσσα του, να σκαρώσει ένα λόγο διανθισμένο από «ās πουμε», περισσότερα από το συνηθισμένο : «Είχε ένα παλιό κατακαίνουργο του το είχαν κλέψει άσπλαχνα. Ικέτευε την Έξοχότητά του να παρέμβη, όπως θα έκρινε πιο κατάλληλα, γράφοντας σε όποιον θα έπρεπε, στον διευθυντή της Αστυνομίας ή σ' όποιον άλλον, για να δραστηριοποιήσουν τις έρευνες ...»

Το σημαντικό πρόσωπο βρήκε, ο Θεός ξέρει γιατί, αυτή την άμεση αίτηση υπερβολικά οικεία.

— Ά, για να σας πω, κύριέ μου, φώναξε με τον πιο κοφτό τόνο του, που νομίζετε πως βρισκόσαστε ; Άγνοείτε ως αυτό το βαθμό τους κανονισμούς ; Θα έπρεπε πρώτα - πρώτα να υποβάλλατε την αίτησή σας στον υπάλληλο της υπηρεσίας εκείνος θα τη διαβίβαζε, κατά το πρέπον, στον προϊστάμενο, ο προϊστάμενος στον τη-

ματάρχη, ο τμηματάρχης στον γραμματέα μου κι' αυτός τελικά θα την υπέβαλλε σ' έμένα.

Ο Άκάκι Άκάκιεβιτς ένοιωσε να τον λούζει ο ίδρωτας. Συγκέντρωσε όμως το λιγοστό κουράγιο που του άπόμεινε και ψέλλισε :

— Άς εύδοκήσει να με συγχωρήσει ή Έξοχότητά σας... Άν πήρα το θάρρος να την ένοχλήσω... είναι γιατί οι γραμματείς, άς πουμε... δε μπορεί να τους έχει κανείς και τόσο έμπιστοσύνη...

— Πως ! πως ! φώναξε το σημαντικό πρόσωπο. Τι τολμάτε να ύπονοείτε μ' αυτό που λέτε ; Από που προέρχονται αυτές οι άνατρεπτικές ιδέες ; Από που παίρνουν λοιπόν οι σημερινοί νέοι αυτό το πνευμα της άνυπακοής, αυτή την έλλειψη σεβασμού άπέναντι στους άνωτέρους τους και τις εγκαθιδρυμένες άρχές ;

Το σημαντικό πρόσωπο δεν είχε προσέξει άσφαλώς πως, μία κι' είχε περάσει πια τα πενήντα, ο Άκάκι Άκάκιεβιτς δε μπορούσε να συγκαταλεχθεί άνάμεσα στους νέους παρά με πολύ σχετικό τρόπο, μόνο σε σύγκριση με τους έβδομηντάρηδες και περισσότερο γέρους.

— Ξέρετε σε ποιόν τα λέτε αυτά ; Καταλαβαίνετε ποιόν έχετε μπροστά σας ; Το καταλαβαίνετε, λοιπόν, σας ρωτώ : το καταλαβαίνετε ;

Ξεφώνισε αυτή την τελευταία φράση χτυπώντας το πόδι του και σε τόσο όξυ τόνο που ακόμα και άνθρωποι πιο ψυχραιμοί από τον Άκάκι Άκάκιεβιτς θα τα έχαναν. Ο Άκάκι Άκάκιεβιτς, ο καθμένος, ένοιωσε πως λίγο ακόμα και θα λιποθυμούσε : έτρεμε σύγκορμος, τα πόδια του κλονίζονταν, τρίκλιζαν κι' αν δεν τον έπιαναν οι κλητήρες που έτρεξαν, όπωςσδήποτε θα είχε σωριαστεί φαρδύς - πλατύς στο πάτωμα. Τον πήραν έξω σχεδόν άναίσθητο.

Ένθουσιασμένο που το άποτέλεσμα είχε ξεπεράσει όλες τις προβλέψεις του, αναγαλλιάζοντας με

131
την ιδέα πώς τὰ λόγια του μπορούσαν νὰ κάνουν νὰ λιποθυμήσει ἕνας ἄνθρωπος, τὸ σημαντικό πρόσωπο εξέτασε μὲ τὴν ἄκρη τοῦ ματιοῦ τὴν ἐντύπωση ποὺ εἶχε προκαλέσει αὐτὴ ἢ σκηνὴ στὸ φίλο του καὶ μὲ μεγάλῃ του εὐχαρίστηση διαπίστωσε πὼς ὁ φίλος αὐτὸς ἔδειχνε κάπως ἀμήχανος.

Ὁ Ἀκάκι Ἀκάκιεβιτς οὔτε ποὺ τὸ κατάλαβε πὼς κατέβηκε τὴ σκάλα καὶ βρέθηκε στὸ δρόμο. Δὲν ἔνοιωθε πιά οὔτε τὰ πόδια, οὔτε τὰ χέρια του. Ποτὲ ὡς τώρα δὲν εἶχε φάει τέτοιο γερὸ λούσιμο ἀπὸ μιὰν Ἐξοχότητα, καὶ μάλιστα μιὰν Ἐξοχότητα ἀπ' ὅπου καθόλου δὲν ἔξαρτιόταν. Βύδιζε παρπατώντας μὲ τὸ στόμα ἀνοιχτό, κατεβαίνοντας κάθε τόσο ἄθελά του ἀπὸ τὸ πεζοδρόμιο στὸ δρόμο, καθὼς τὸν ἔσπρωχνε τὸ χιόνι ποὺ στροβιλιζόταν μὲ λύσσα κι' ὁ ἄνεμος ποὺ φυσοῦσε ταυτόχρονα ἀπὸ κάθε μεριά ἀπάνω του, ὅπως εἶναι κανόνας στὴν Πετρούπολη. Ἄρπαξε μιὰ γερὴ πούντα ὅσο νὰ πεῖς «κίμινο» κι' ὅταν ξαναβρέθηκε, ἐπὶ τέλους, στὸ σπίτι του, ἀναγκάστηκε νὰ ξαπλώσει χωρὶς ὁ κλεισμένος λαιμὸς του νὰ τὸν ἀφήσει νὰ βγάλει ἄχνα. Τέτοια εἶναι, καμμιά φορά, τὰ ἐπακόλουθα μιᾶς γερῆς κυτσάδας!

Μὲ τὴ γενναιοδωρὴ βοήθεια τοῦ κλίματος τῆς Πετρούπολης, ἡ ἀρρώστεια ἐξελίχθηκε πρὸς ραγδαία ἀπ' ὅ,τι θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ περιμένει ἔτσι, ὅταν ἦρθε ὁ γιατρὸς καὶ πήρε τὸ σφυγμὸ τοῦ Ἀκάκι Ἀκάκιεβιτς, δὲ μπόρεσε νὰ διοτάξει ἄλλο παρὰ ἕνα κατάπλασμα, κι' αὐτὸ μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ μὴν ἀποστερήσει τὸν ἀρρωστο ἀπὸ τὴ συμπαράσταση τῆς ἐπιστήμης. Δῆλωσε ἄλλωστε ξεκάθαρα πὼς ὁ ἀρρωστος δὲν εἶχε παρὰ δυὸ μέρες ζωὴ κι' ὕστερα γυρίζοντας στὴ σπιτονοικοκυρὰ πρόσθεσε :

— Λοιπὸν, μὴ χάνετε ἄδικα τὸν καιρὸ σας, κυρούλα! πηγαίετε γρήγορα νὰ παραγγείλετε ἕνα φέρετρο ἀπὸ ἔλατο· δρῦνο θὰ ἦταν πολὺ ἀκριβὸ γιὰ δαῦτον.

Ν' ἄκουσε τάχα αὐτὰ τὰ δυσοίωνα λόγια ὁ Ἀκάκι

Ἀκάκιεβιτς ; Κι' ἂν τᾶκουσε, πόνεσε ἄραγε βαθεῖα στὴν ψυχὴ του ; Λιπήθηκε γιὰ τὴ θλιβερὴ ζωὴ ποὺ ἔχανε ; Ποτὲ δὲ θὰ τὸ μάθουμε, γιὰτὶ ἄλλο δὲν ἔκανε παρὰ νὰ παραληρεῖ ὡς τὴν τελευταία στιγμή του. Ὁράματα κάθε λογῆς, τὸ ἕνα πρὸς ἄλλο ἀπὸ τ' ἄλλο, τὸν κατακλύζαν ἀδιάκοπα. Πότε ἔβλεπε τὸν Πέτροβιτς καὶ τοῦ παράγγελλε ἕνα παλτὸ ἐφοδιασμένο μὲ παγίδες γιὰ τοὺς κλέφτες ποὺ πολιορκοῦσαν τὸ κρεβάτι του, τόσο ποὺ δὲ σταματοῦσε νὰ φωνάζει τὴ σπιτονοικοκυρὰ του γιὰ νὰ τραβήξει ἕναν ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὴν κουβέρτα του· πότε ρωτοῦσε γιὰτὶ κρεμόταν στὸν τοῖχο ἢ παλιὰ πατατούκα του, τὴ στιγμή ποὺ εἶχε παλτὸ ὀλοκαίνουργο. Πότε θάρροδσε πὼς δεχόταν ἀκόμα στὸ κεφάλι του τὸν φιλιππικὸ τοῦ σημαντικοῦ προσώπου καὶ τοῦ ἀποκρινόταν μὲ ταπεινοσύνη : «Συχωρέστε μὲ, Ἐξοχώτατε !» Πότε βλαστημοῦσε μὲ τέτοια λύσσα ποὺ ἡ σπιτονοικοκυρὰ του σταυροκοπιόταν κατάπληκτη : πὼς γινόταν αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος, ποὺ ποτὲ δὲν ὕψωνε τὴ φωνὴ του, νὰ ξεστομίζει τέτοιες φρικτὲς βλαστήμιες καὶ μάλιστα — πρᾶγμα ποὺ ἦταν ἀκόμα πρὸς φόβερὸ — νὰ τίς συνδέει μὲ τὸν εὐγενικὸ τίτλο ἑνὸς Ἐξοχώτατου ; Πρὸς τὸ τέλος, ὁ Ἀκάκι Ἀκάκιεβιτς βάλθηκε νὰ ψελλίζει ἀσυνάρτητα λόγια, μὰ ποὺ κι' αὐτὰ καὶ πάλι φανέρωναν πὼς δλες του οἱ σκέψεις ἐξακολουθοῦσαν νὰ στριφογυρίζουν θολὰ γύρω ἀπὸ τὸ παλτὸ.

Ὅταν ὁ δύστυχος Ἀκάκι Ἀκάκιεβιτς παρέδωσε τὸ πνεῦμα, δὲ σφράγισαν οὔτε τὸ δωμάτιό του οὔτε τὰ πράγματά του : δὲν εἶχε κανένα κληρονόμο καὶ δὲν ἄφηνε ἄλλη κληρονομιά ἀπὸ μιὰ δεσμίδα φτερά γιὰ πέννες, καμμιά εἰκοσαριά κόλλες χαρτί, τρία ζευγάρια κάλτσες, δυὸ - τρία κουμπιά καὶ τὴν περίφημη πατατούκα. Ποιὸς τὰ πήρε ὀλα αὐτὰ ; Ὁ συγγραφεὺς ὁμολογεῖ ὅτι δὲν ἀσχολήθηκε μ' αὐτὸ τὸ ζήτημα.

Πῆρνε τὸ νεκρὸ, τὸν ἔθαψαν κι' ἡ Πετρούπολη ἀ-

πόμεινε χωρίς τόν 'Ακάκι 'Ακάκιεβιτς. Χάθηκε γιά πάντα αὐτό τό ἀνυπεράσπιστο πλάσμα πού κανείς ποτέ δέν τοῦ εἶχε δείξει συμπάθεια, οὔτε καν τό παραμικρό ἐνδιαφέρον. Ὅχι, κανείς, οὔτε ἀκόμα κάποιος ἀπό κείνους τοὺς φυσιοδίφες πού πάντα εἶναι ἔτοιμοι νά καρφισώσουν τήν πιό συνηθισμένη μυῖγα γιά νά τήν ἐξετάσουν μέ τό μικροσκόπιο. Ἄν εἶχε συμβεῖ ὁ κατατυραννισμένος αὐτός, πού ἦταν καταδικασμένος νά ὑπομένει τοὺς σαρκασμούς τῶν συναδέλφων του, πού ἦταν ἀνίκανος νά κάνει τήν παραμικρή ἀξιοπρόσεκτη πράξη, νά δεῖ ξαφνικά νά φωτίζεται ἡ θλιβερή του ζωή — γιά μιὰ σύντομη στιγμή — καί μόλις πρὸς τό τέλος της — ἀπό τό ἀκτινοβόλο δράμα ἐνός καινούργιου παλτοῦ, ἦταν γιά νά πέσει πάνω του βαρειά ἡ δυστυχία, ὅπως πέφτει στοὺς ἰσχυροὺς αὐτοῦ τοῦ κόσμου !...

132
— Λίγες μέρες ὕστερα ἀπό τήν ἐξαφάνισή του, ἓνας κλητήρας τοῦ ὑπουργείου ἦρθε νά τοῦ ἀνακοινώσῃ τήν διαταγή νά ἐπανέλθῃ στήν ὑπηρεσία του. Φυσικά ὁ κλητήρας δὲ μπόρεσε νά ἐκπληρώσῃ τήν ἀποστολή του καί ὑποχρεώθηκε νά δηλώσῃ στὸν ἀρμόδιο ποιὶ τὸν εἶχε στείλῃ ὅτι δὲ θὰ ξανάβλεπαν πιά τὸν 'Ακάκι 'Ακάκιεβιτς.

— Καί γιὰ τί παρακαλῶ ; τὸν ρώτησαν.

— Γιὰ τί πέθανε, ἀποκρίθηκε ὁ κλητήρας. Πᾶνε τέσσερις μέρες πού τὸν ἔβαλαν στὸν τάφο.

Ἔτσι ἔμαθαν στὸ ὑπουργεῖο τό θάνατο τοῦ 'Ακάκι 'Ακάκιεβιτς. Τὴν ἄλλη μέρα κιόλας τὸν ἀντικατέστησαν : ὁ νέος διεκπεραιωτής εἶχε πολὺ πιό ψηλὸ ἀνάστημα καί πολὺ πιό γερτὸ γράψιμο.

— Παρ' ὅλα αὐτά, ὁ 'Ακάκι 'Ακάκιεβιτς δὲν εἶχε πεῖ τὴν τελευταία λέξη του... Ποιὸς θὰ τοῦ πίστευε πὼς ἦταν προορισμένος νά ζήσει στὸν ἄλλο κόσμον μιὰ ταραγμένη ζωή, νά γνωρίσῃ συνταρακτικὲς περιπέτειες, σ' ἀντιστάθ-

μισμα σίγουρα τῆς λιγοστῆς λάμπης πού εἶχε ἡ ἐπίγεια ζωὴ του ; Κι' ὅμως ἔτσι ἔγινε κι' ἡ ταπεινὴ διήγησή μας πρόκειται νά τελειώσῃ σὲ μιὰ σύγχρονα φανταστικὴ καί ἀπροσδόκητη νότα. Στὴν Πετρούπολη διαδόθηκε ξαφνικά πὼς τό φάντασμα ἐνός ὑπαλλήλου παρουσιαζόταν τίς νύχτες γύρω ἀπὸ τὴ γέφυρα Καλίνκιν' μέ τό πρόσχημα πὼς ἤθελε νά πάρῃ πίσω ἓνα παλτό πού τοῦ εἶχαν κλέψῃ, τό φάντασμα ἄρπαζε ἀπὸ τοὺς περαστικούς κάθε κοινωνικῆς θέσης τὰ παλτά τους, ὅτι κι' ἂν ἦταν, φοδραρισμένα μέ βᾶτα ἢ μέ γούνα, μέ γιὰ κά ἀπὸ γάτα ἢ ἀπὸ καστορόγωνα, γούνες ἀρκουδίσιες ἢ ἀλεπουδίσιες, μ' ἓνα λόγο ὅλα τὰ δέρματα πού συνηθίζουν νά χρησιμοποιοῦν οἱ ἄνθρωποι γιά νά σκεπάζουν τό δικό τους τό δέρμα. Μάλιστα, ἓνας ἀπὸ τοὺς πλιούτους συναδέλφους τοῦ μακαρίτη Μπασμάτσκιν εἶδε τό φάντασμα μέ τὰ ἴδια του τὰ μάτια κι' ἀμέσως ἀναγνώρισε τὸν 'Ακάκι 'Ακάκιεβιτς δὲν τοῦρθε ὅμως βολικὸ νά τὸν κοιτάξῃ ἀπὸ κοντὰ γιὰ τί ἔβγαλε τὰ πόδια στὸ σβέρκο ἀπὸ τὴν τρομάρα μόλις εἶδε αὐτὸν τὸν βρυκόλακα πού τὸν φοβέριζε ἀπὸ μακρὰ.

Ἄπο παντοῦ γίνονταν παράπονα. Κι' ὅς ἀφήσουμε τέλος πάντων τίς πλάτες καί τοὺς ὄμους τῶν ἐπιτίμων συμβούλων' ὅμως οἱ κλοπὲς τῶν παλτῶν κινδύνευαν νά πουντιάζουν ὡς καί τοὺς αὐλικούς συμβούλους. Ἡ ἀστυνομία πῆρε διαταγή νά συλλάβῃ νεκρὸ ἢ ζωντανὸ τό φάντασμα καί νά τὸ σωφρονίσει μ' ἓνα γερὸ μπερντάχι πού νά γίνῃ παράδειγμα καί στὰ ἄλλα. Παρὰ λίγο νά τὰ καταφέρουν. Πραγματικά, στὴν ὁδὸ Κιριόουσκιν, ἓνας δημοτικὸς φρουρὸς κατάφερε νά πιάσῃ ἀπὸ τό γιὰ κά τὸν πεθαμένο καθὼς ἄρπαζε, ὁ κατεργάρης, τό παλτό ἐνός ἀπόμαχου μουσικοῦ, πού εἶχε πολὺ ταλέντιο στὸ φλάουτο, στὴν ἐποχὴ του. Ὁ ἀστυφύλακας φώναξε ἀμέσως δυὸ συναδέλφους του νά τὸν βοηθήσουν' τοὺς εἶπε νά κρατήσουν γερὰ τό φάντασμα, ὥσπου ἐκεῖνος νά βγάλῃ μέσα

133 -
ἀπὸ τῆ μπότᾶ του τὴν ταμπακιέρα του, γιὰ νὰ συνεφέ-
ρει τὴ μύτη του, ποὺ τοῦ εἶχε παγώσει ὡς τώρα ἔξη φο-
ρὲς στὴ ζωὴ του. Ὅμως ἦταν φαίνεται τόσο ἀψὺ τὸ
ταμπάκο, ποὺ καὶ τὸ ἴδιο τὸ φάντασμα δὲ μπόρεσε νὰ
κρατήσῃ. Μόλις ποὺ ὁ φρουρὸς τῆς τάξης εἶχε βουλώ-
σει μὲ τὸ δάχτυλο τὸ δεξιὸ ρουθούνη του γιὰ νὰ ρουφή-
ξῃ μισὴ πρέζα μὲ τ' ἀριστερό, τὸ φάντασμα φταρνίστηκε
τόσο δυνατὰ ποὺ τὰ πιτσιλίσματα στράβωσαν καὶ τοὺς
τρεις πολτιμιάνους. Κι' ὅπως ἐκεῖνοι σήκωναν τίς γρο-
θιές του γιὰ νὰ τρίψουν τὰ μάτια τους, τὸ φάντασμα τοὺς
τὸ ἔσκασε τόσο ἔξυπνα ποὺ ὕστερα ἀναρρωτιόνταν ἂν
πραγματικὰ τὸ εἶχαν συλλάβῃ. Ἀπὸ κείνη τὴ στιγμή οἱ
δημοτικοὶ φρουροὶ πῆραν τέτοιο φόβο ἀπὸ τοὺς πεθα-
μένους ποὺ φοβόνταν νὰ συλλάβουν ἀκόμα καὶ τοὺς
ζωντανούς· περιορίζονταν μόνο νὰ φωνάζουν στοὺς ὑπό-
πτους : «Ἔ, σὺ, κεῖ πέρα, ἰδιώτη, ἄντε τράβα τὸ δρόμο
σου, ἀκούς;» Ὅσο γιὰ τὸν ὑπάλληλο - φάντασμα, τόλ-
μησε νὰ φανερωθεῖ ἀκόμα καὶ πέρα ἀπὸ τὴ γέφυρα Κα-
λίνκιν, τρομοκρατώντας τοὺς λιγόψυχους.

Ὅμως παραμελήσαμε ὀλίγον τὸ περίφημο «σημαν-
τικὸ πρόσωπο» ποὺ ἀπὸ δικὴ του χάρη, στὸ κάτω - κάτω,
ἀναγκάστηκε νὰ πάρῃ φανταστικὴ τροπὴ αὐτὴ ἢ ἀλη-
θινὴ ἱστορία. Ἡ ἀμεροληψία μᾶς ὑποχρεώνει ν' ἀναγνω-
ρίσουμε πῶς, λίγο μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ δύστυχου
ὑπαλλήλου, τὸ σημαντικό πρόσωπο αἰσθάνθηκε κάποια
μεταμέλεια ποὺ τὸν εἶχε κακομεταχειριστεῖ ἔτσι. Δὲν
ἄγνοοῦσε τὸν οἶκτο, καὶ μερικὰ καλὰ αἰσθήματα, ποὺ
συχνὰ ἢ ἀξιοπρέπειά του τὰ ἐμπόδιζε νὰ φανοῦν, ἐβρι-
σκαν παρ' ὅλα αὐτὰ καταφύγιον στὸ βάθος τῆς καρδιάς του.
Μόλις ἔφυγε ὁ φίλος του, ἄρχισε νὰ συλλογίζεται τὸν
χλωμὸ ὑπάλληλο ποὺ τὸν εἶχαν ξετινάξῃ οἱ μύδροι τῆς
διευθυντικῆς ὁργῆς του. Ἀπὸ τότε ἢ εἰκόνα αὐτὴ τὸν
βασάνιζε σὲ τέτοιο σημεῖο ποὺ, ὕστερα ἀπὸ ὀχτὼ μέρες,
δὲ μπόρεσε νὰ βαστάξῃ ἄλλο κι' ἔστειλε ἕναν ὑπάλληλο

νὰ ρωτήσῃ γιὰ τὸν ἀνθρωπάκο : τί ἔκανε, πῶς μποροῦ-
σαν νὰ τὸν βοηθήσουν ;

Ὅταν ἔμαθε πῶς ὁ Ἀκάκι Ἀκάκιεβιτς εἶχε πεθάνῃ
ἀπὸ γερὴ πούντα ποὺ εἶχε ἀρπάξῃ, αἰσθάνθηκε ἔντονος
τύψεις κι' ὅλη μέρα δὲν εἶχε κέφι γιὰ τίποτα. Ἀπὸ ἀ-
νάγκη νὰ ξεσκάσῃ καὶ νὰ διώξῃ τὴν ὀδυνηρὴ αὐτὴ ἐντύ-
πωση, πῆγε σ' ἑνὸς φίλου του ποὺ ἔδινε δεξίωση.
Βρῆκε ἐκεῖ πολὺ εὐχάριστη συντροφιά, ποὺ τὴν ἀποτε-
λοῦσαν, ὅλη σχεδόν, ἀνθρωποὶ τῆς σειρᾶς του. Τίποτα
λοιπὸν δὲ μποροῦσε νὰ τὸν ἐνοχλήσῃ κι' οἱ συνθήκες
ποὺ συνάντησε σ' αὐτὸ τὸ περιβάλλον εἶχαν πολὺ εὐχά-
ριστη ἐπίδραση στὴν ψυχικὴ του κατάστασιν : τὸρριξε
ἔξω, εἶπε ἔξυπνα ἀστεία, μὲ δυὸ λόγια πέρασε μιὰ ἔξαι-
ρητικὴ βραδυὰ. Στὸ δεῖπνο ἤπιε ἕνα - δυὸ ποτήρια σα-
μπάνια, ποτὸ ποὺ ὅπως ξέρουμε εἶναι ἕνα κι' ἕνα γιὰ νὰ
διώχνῃ τὴν κακὴ διάθεσιν. Ἡ σαμπάνια τοῦ ἐνέπνευσε
τὴν ἰδέα γιὰ μιὰ ἔξτρα διασκέδαση· ἀντὶ λοιπὸν νὰ γυ-
ρίσῃ κατευθεῖαν στὸ σπίτι του, πῆρε τὴν ἀπόφασιν νὰ
κάνῃ ἐπίσκεψιν σὲ κάποια Καρολίνα Ἰβάνοβνα, μιὰ κυ-
ρία γερμανικῆς, θαρρῶ, καταγωγῆς, ποὺ ἔτρεφε γι' αὐ-
τὴν ἐντελῶς φιλικὰ αἰσθήματα. Πρέπει νὰ ποῦμε πῶς
τὸ σημαντικό πρόσωπο, καλὸς σύζυγος καὶ ὄχι λιγώτερο
καλὸς οἰκογενάρχης, ἦταν σεβαστῆς ἡλικίας. Δυὸ γιοί,
ποὺ ὁ ἕνας ὑπηρετοῦσε κιόλας στρατιώτης, καὶ μιὰ χα-
ριτωμένη δεκαεξάχρονη κόρη, μὲ κάπως ζουπηγμένη
μύτη, ἀλλὰ πάντως χαριτωμένη, ἔρχονταν κάθε πρωὶ καὶ
τοῦ φιλοῦσαν τὸ χέρι λέγοντας : «Καλημέρα, μπαμπά».
Ἡ γυναῖκα του, δροσερὴ ἀκόμα καὶ καθόλου εὐκαταφρό-
νητὴ ἀπὸ ἀποψη δμορφιάς, τοῦ φιλοῦσε κι' ἐκείνη τὸ
χέρι, ἀλλὰ ἀφοῦ τῆς φιλοῦσε πρῶτα αὐτὸς τὸ δικὸ της.
Μ' ὄλο ποὺ αὐτὲς οἱ οἰκογενειακὲς χαρὲς τὸν ἱκανο-
ποιοῦσαν τέλεια, τὸ σημαντικό πρόσωπο θεωροῦσε πρέ-
πον νὰ διατηρεῖ, σὲ μιὰν ἄλλη συνοικίᾳ τῆς πόλης,
στενὰ ἐγκάρδιες σχέσεις μὲ μιὰ τρυφερὴ φίλη, ποὺ ἄλ-

λωστε δέν-ήταν οὔτε πιό νέα οὔτε πιό δημοφιλῆ ἀπὸ τὴ γυναικα του. Εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ συχνὰ σ' αὐτὸ τὸν κόσμο αἰνίγματα, ποῦ δέν ἀνήκει σ' ἐμᾶς νὰ ἐξηγήσουμε.

Τὸ σημαντικό πρόσωπο κατέβηκε λοιπὸν τὴ σκάλα, μπήκε στὸ ἔλκνηρό του κι' εἶπε στὸν ἀμαξῶ :

— Στῆς Καρολίνας Ἰβάνοβνα !

Κουκουλωμένος καλὰ μὲ τὴ ζεστὴ γούνα του, παραδόθηκε σ' αὐτὴ τὴ γλυκειά, τὴν πιό ἐπιθυμητὴ γιὰ ἓνα Ρώσο ψυχικὴ κατάσταση, ὅπου ἀπέραντα εὐχάριστες σκέψεις γεννιῶνται στὸ νοῦ ἀπὸ μόνες τους, χωρὶς νὰ ἔχει κανεὶς ἀνάγκη νὰ τίς κυνηγήσει. Ἀναθυμῶντα ὅλα τὰ περιστατικὰ τῆς βραδυᾶς, ὅλα τ' ἀστεῖα ποῦ τόσο εἶχαν διασκεδάσει τὴ μικρὴ συντροφιά τῶν φίλων του· μάλιστα ξανάλεγε μὲ χαμηλὴ φωνὴ μερικὰ κολαμπούρια, βρίσκοντάς τα πάντα τὸ ἴδιο νόστιμα καὶ διαπιστώνοντας πὺς εἶχε ἀπόλυτο δίκιο νὰ ξεκαρδιστεῖ στὰ γέλια μ' αὐτά. Ὡστόσο, ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ, ἄγριες ριπὲς ἀνέμου διέκοπταν τὴ γλυκειὰ μακαριότητά του. Φερμένες ἓνας θεὸς ξέρει ἀπὸ ποῦ καὶ μὲ ποῖο σκοπὸ, τοῦ πετοῦσαν στὸ πρόσωπο ὄγκους χιονιοῦ, ἀνέμιζαν σὰ νὰ ἦταν ἀραχνούφαντο πέπλο τὴν πελερίνα τοῦ παλτοῦ του ἢ τοῦ τὴν ἔρριχναν μὲ λύσσα στὸ κεφάλι, πᾶγμα ποῦ τὸν ὑποχρέωνε νὰ πολεμᾷ διαρκῶς νὰ ἐλευθερωθεῖ.

Ξαφνικά, τὸ σημαντικό πρόσωπο αἰσθάνθηκε πὺς ἓνα δυνατὸ χέρι τὸν ἄδραχνε ἀπὸ τὸ γιακά. Γύρισε καὶ εἶδε ἓνα κοντούλη ἀνθρωπάκο, ντυμένο μὲ παλιά, λυωμένη στολὴ κι' ἀναγνώρισε, μὲ πολλὴ φρίκη, τὸν Ἀκάκι Ἀκάκιεβιτς· τὸ ἄσπρο σὰ χιόνι πρόσωπό του εἶχε πτωματικὴ ὄψη. Ἡ τρομάρα τοῦ σημαντικοῦ προσώπου ξεπέρασε κάθε ὄριο διὰν ὁ πεθαμένος ἄνοιξε τὸ στόμα χαχανίζοντας καὶ, φυσώντας του κατὰμουτρα μιὰν ὄσμὴ τᾶφου, εἶπε αὐτὰ τὰ λόγια :

— Χά ! χά ! Ἐδῶ σ' ἔχω ! Ἐπὶ τέλους μπορῶ νὰ σ' ἀρπάξω ἀπὸ τὸ γιακά. Τὸ παλτό σου θέλω. Δὲ θέλω-

σε, ἄς ποῦμε, νὰ πεῖς νὰ ψάξουν νὰ βροῦν τὸ δικό μου καὶ μάλιστα μ' ἔλουσες κι' ἀπὸ πάνω ! Ἐ λοιπὸν τώρα, ἄς ποῦμε, δῶσ' μου τὸ δικό σου.

Τὸ δυστυχισμένο σημαντικό πρόσωπο λίγο ἔλειψε νὰ μείνει στὸ τόπο ἀπὸ τὴν τρομάρα του. Συνήθως δειχνόταν πολὺ σταθερός... ἀπέναντι στοὺς ὑφισταμένους του καὶ, γενικά, σ' ὄλους τοὺς κατωτέρους του· ἡ ἀρεμάνια ὄψη του ἔκανε ὄλους νὰ λένε : « ὦ ! ὦ ! τί χαρακτηριστὴρας ! » Ὅμως ἐκείνη τὴ νύχτα, ὅπως θὰ πάθαιναν καὶ πολλοὶ ἄλλοι μὲ ἡράκλεια κατασκευὴ στὴ θέση του, τὸν ἔπιασε μιὰ τέτοια ἀσυγκράτητη τρεμούλα ποῦ, μὲ τὸ δίκιο του, εἶδε σ' αὐτὴν τὸ προμάντεμα σοβαρῆς ἀρρώστειας. Πέταξε μονάχος του μακριὰ τὸ παλτό του καὶ φώναξε στὸν ἀμαξῶ μὲ ξετρελλαμένη φωνή :

— Στὸ σπῖτι !... Γρήγορα !...

Ἀκούοντας αὐτὰ τὰ λόγια, ποῦ εἰπώθηκαν σ' ἓνα τόνο ποῦ μονάχα σ' ἀποφασιστικὲς στιγμὲς χρησιμοποιοῦν οἱ ἀφέντες καὶ ποῦ πολὺ συχνὰ τὸν συνοδεύουν ἀκόμα πιὸ ἀποφασιστικὲς χειρονομίες, ὁ ἀμαξῶς ἔκρινε καλὸ, γιὰ περισσότερη σιγουριά, νὰ χῶσει τὸ κεφάλι στοὺς ὤμους ὕστερα, μὲ γερὲς καμτσικιές, ξαπόλυσε μὲ καλπασμὸ τ' ἄλογό του.

Κάπου ἔξη λεπτὰ ἀργότερα, τὸ σημαντικό πρόσωπο βρισκόταν στὸ σπῖτι του, κι' ὄχι βέβαια στῆς Καρολίνας Ἰβάνοβνα. Πανιασμένος, χωρὶς παλτό, ἀλαλιασμένος, σύρθηκε ὡς τὴν κάμαρά του. ὅπου πέρασε πολὺ ταραγμένη νύχτα, τόσο ποῦ τὴν ἄλλη μέρα, στὸ πρόγευμα, ἡ κόρη του τοῦ εἶπε μὲ τὴν ἀπλοϊκὴ φωνούλα τῆς :

— Τί χλωμὸς ποῦ εἶσαι σήμερα, μπαμπά !

Ἄλλὰ ὁ μπαμπᾶς δέν ἀποκρίθηκε. Ἀπόφυγε νὰ διηγηθεῖ σὲ κανένα ποῦ εἶχε πάει, ὅπως καὶ ποῦ σκόπευε νὰ πάει κι' ἀκόμα περισσότερο τί τοῦ εἶχε συμβεῖ στὸ δρόμο.

Τὸ περιστατικὸ αὐτὸ τοῦ ἔκανε τόσο ἐντονὴ ἐντύ-

135
πωση ώστε ποράτησε στο έξης τις περίφημες εκφράσεις : «Ποῦ τὴ βρίσκετε τέτοια αὐθάδεια ; Καταλαβαίνετε ποιὸν ἔχετε μπροστά σας ;» Τουλάχιστον δὲν τις ἔλεγε πιά προτοῦ καταλάβει πῶς ἦταν τὸ ζήτημα.

Ἄκόμα πιὸ ἀξιοσημείωτο, ἀπὸ κείνη τὴ νύχτα οἱ ἐμφανίσεις τοῦ ὑπάλληλου - φαντάσματος ἔπαψαν ὁλότελα : ἀσφαλῶς ἡ γούνα τῆς Αὐτοῦ Ἐξοχότητος εἶχε ἐκπληρώσει τοὺς πόθους του. Πάντως δὲν ξανακούστηκε πιά νὰ πεῖ κανεὶς γιὰ κλεμμένα παλιά. Μολαταῦτα, τὰ δύσπιστα πνεύματα δὲν ἤσυχασαν· ἰσχυρίστηκαν μάλιστα πῶς τὸ φάντασμα παρουσιαζόταν ἀκόμα σ' ὀρισμένες συνοικίες. Πραγματικά, στὴ συνοικία Κολόμνα ἕνας δημοτικὸς φρουρὸς τὸ εἶδε μὲ τὰ ἴδια του τὰ μάτια νὰ παρουσιάζεται στὴ γωνιὰ ἑνὸς δρόμου. Δυστυχῶς, ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς δὲν ἦταν καὶ τόσο γερὸς στὴ σωματικὴ του κατασκευὴ· μιὰ φορὰ μάλιστα, ἕνα γουρουνάκι τοῦ γάλακτος, ποῦ εἶχε βγεῖ τρέχοντας ἀπὸ μιὰν αὐλή, τὸν εἶχε ἀναποδογυρίσει, κάνοντας μερικὸς ἀμαξάδες νὰ ξεκαρδιστοῦν στὰ γέλια· βέβαια ἐκεῖνος τοὺς τιμώρησε ὕστερα γιὰ τὴν αὐθάδειά τους παίρνοντάς τους μιὰ πεντάρα πρόστιμο γιὰ ν' ἀγοράσει ταμπάκο. Ἐξαιτίας λοιπὸν τῆς ἀσθενικῆς κατασκευῆς του, ὁ ἀστυφύλακας αὐτὸς δὲν τόλμησε νὰ συλλάβει τὸ φάντασμα· ἀρκέστηκε μόνον νὰ τὸ παρακολουθήσει μὲς στὸ σκοτάδι. Σὲ λίγο τὸ φάντασμα σταμάτησε κι' ἔκανε ἀπότομα μεταβολή.

— Τί θέλεις ; ρώτησε, δείχνοντάς του μιὰ γροθιά ποῦ δύσκολα θὰ ἔβρισκε κανεὶς ὁμοία τῆς ἀκόμα κι' ἀνάμεσα στοὺς ζωντανούς.

— Τίποτα ! ἀπάντησε ὁ ἀστυφύλακας καὶ τῖστριψε στὰ γρήγορα.

Τὸ φάντασμα ἦταν αὐτὴ τὴ φορὰ πολὺ πιὸ ψηλὸ στὸ ἀνάστημα κι' εἶχε πελώριες μουστάκες. Ἐδειχνε πῶς ἤθελε νὰ πάει στὴ γέφυρα Ὁμπούχωφ καὶ γρήγορα χάθηκε ὁλότελα στὰ σκοτάδια τῆς νύχτας...

ΤΟ ΠΟΡΤΡΑΙΤΟ